ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 68ον ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1932. Ἀριθ. 10.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

«Κατὰ χάριν εἶσθε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπὸ σᾶς· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐχὶ ἐξ ἔργων διὰ νὰ μὴ καυχηθῇ τις».
(Ἐφεσ. β'. 8, 9).

Ἀπό τινων ἐτῶν αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ὥρισαν ὅπως ἡ τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ὀκτωβρίου ἀφιεροῦται εἰς τὴν ἀπ' ἄμβωνος ἀνάπτυξιν τῶν βασικῶν ἐκείνων ἀρχῶν, αἵτινες κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἀπετέλεσαν τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς νέας θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεως ἐν τῷ Χριστιανικῷ κόσμῳ.

Τόσον ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις, ὅσον καὶ ἡ ἐξωτερίκευσις τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, ὑπόκεινται εἰς αὐξομειώσεις — εἰς ἀμπώτιδας καὶ παλιρροίας. Δυστυχῶς τὴν ἁπλότητα τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως διαδέχεται πολλάκις μία ἐπὶ τὸ τεχνικώτερον ἢ πολυπλοκώτερον ἐκδηλοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν ζωήν. Πλειστάκις ὅμως παρουσιάζει ἡ νέα μορφὴ ἕνα τύπον ζωῆς καὶ διδασκαλίας τόσον παρηλλαγμένον ὥστε δυσκόλως θὰ συνεταυτίζετο μὲ τὴν ἀρχικὴν ἁπλῆν ζωὴν καὶ μὲ τὸν ἀρχικὸν τύπον τῆς διδασκαλίας, τὸν παραδοθέντα διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Τοιοῦτό τι συνέβη καὶ μὲ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Ἡ ἀρχικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ, ἡ ἁπλότης τῆς Χριστιανικῆς λατρείας (ὡς μᾶς τὴν περιγράφει Ἰουστῖνος ὁ Μάρτυς), ἡ σαφὴς καὶ κατηγορηματικὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου περὶ σωτηρίας καὶ τοῦ μέσου τῆς ἀποκτήσεως αὐτῆς καὶ ἄλλα δόγματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀπώλεσαν τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν ἁπλότητα καὶ Εὐαγγελικὴν διατύπωσίν των, ὥστε κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας—τοὺς χρόνους τοῦ Μεσαίωνος—ἦτο δύσκολον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ διακρίνῃ τις τὴν Χριστιανικότητα αὐτῶν· σκότος παχυλὸν ἐπεκάθησεν ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν τῶν Χριστιανῶν ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ διακρίνωσι τὰς παρεκκλίσεις καὶ νὰ ὑποδείξωσι τὰς ὑπερβασίας, ὡς πρός τε τὴν ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν, αἵτινες διεπράττοντο ἐντὸς τῆς λεγομένης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ γραπτὸς λόγος τοῦ Θεοῦ—ἡ ***Ἁγία Γραφὴ***—ἠγνοήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφῃρέθη τελείως ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ.

Τὰ συμφέροντα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀτόμου ἐνεπιστεύθησαν εἰς χεῖρας ἀνθρώπων—λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας— οἵτινες οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐγνώριζον πῶς νὰ φρουρήσωσι τὸ γνήσιον Εὐαγγελικὸν φρόνημα, ἁπλούστατα διότι οὐδ' ἤξευρον κἂν ἂν

ὑπῆρχε τοιοῦτο φρόνημα. Ἄλλοι συνεκέντρωσαν περὶ ἑαυτοὺς τόσην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ὡς ἀνώτεροι Ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες, ὥστε ἠνάγκαζον τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἡγεμόνας μεγάλων λαῶν νὰ ἐκλιπαρῶσιν ἐν μέσῳ χειμῶνι ἀνυπόδητοι καὶ γυμνοὶ ἄφεσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ἔδιδε δωρεὰν εἰς πάντα εἰλικρινῶς μετανοοῦντα καὶ πιστεύοντα.

Αἱ θρησκευτικαὶ αὗται πράξεις, καθ' ἑαυτὰς ἄμεσος ἀπόρροια τῆς ἐσωτερικῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου — ὡς ἀποτέλεσμα αὐτῆς — ἀνήχθησαν εἰς περιωπὴν οὐσιώδους ἀρχῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, κατὰ παράβασιν πάσης Γραφικῆς ὑποδείξεως, ἐξηρτήθη ἡ πτῶσις ἢ ἡ ἀνάστασις τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ εὔκολος ἐκμετάλλευσις τῆς ἁπλοϊκότητος τῶν ἀνθρώπων ὡδήγησε τὰ πράγματα μέχρι τοῦ νὰ νομισθῇ ὅτι ἡ αἰώνιος ζωὴ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλισθῇ δι' ὀλίγων κερμάτων ἐκ μέρους τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ μιᾶς ὑπογραφῆς ἐκ μέρους τοῦ ἐκμεταλλευτοῦ — λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ χρόνος δὲν θὰ ἐπήρκει διὰ νὰ ἐκθέσωμεν ὅλας τὰς ὑπερβασίας καὶ τὰ ἔκτροπα, ἅτινα κατέστησαν τὴν Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἀγνώριστον, συγκρινομένην μὲ τὴν ἁπλότητα τῶν πρώτων Χριστιανικῶν αἰώνων Ἀνέφερα τὰ ὀλίγα ταῦτα διὰ νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, ὅπως κατενοήθη ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν πάσης ἐποχῆς, ὅτι ***ἡ Ἐκκλησία εἶχεν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως,*** ἥτις ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως ὅπως καὶ ἤρχισεν ὑπὸ τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν ἄλλων Ἀναμορφωτῶν κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Ἡ δικαία δυσφορία καὶ ἀγανάκτησις πολλῶν Ἀναμορφωτῶν πρὸ τῆς διαμαρτυρήσεως τοῦ Λουθήρου, ὤθησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀπογνώσει των πρὸς τὴν Ἱερὰν Βίβλον, τὴν ὁποίαν ἐνεκολπώθησαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἑδραίωσαν τὴν Χριστιανικήν των πίστιν καὶ ζωὴν καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀνέμενον τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπελευθέρωσιν. Καὶ ἡ ἡμέρα ἦλθε καὶ ἡ διαμαρτύρησις ἐγένετο καὶ ἡμέραι νέαι ζωῆς καὶ χρησιμότητος ἀνέτειλαν ἐπὶ τὸν Χριστιανικὸν ὁρίζοντα.

Ἡ ἀνάμνησις τῶν γεγονότων τούτων ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος γίνεται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν τοιαῦτα αἰσθήματα, ὥστε πάντες συσπειρούμενοι πέριξ τοῦ ἁγίου Λόγου τοῦ Θεοῦ νὰ συνεχίσωμεν τὸν δρόμον μας, κρατοῦντες διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ τὴν καθαρὰν πίστιν καὶ τὴν ἁπλῆν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἣν ἐκήρυξεν ὁ Χριστὸς διὰ τῶν Ἀποστόλων του εἰς τὸν κόσμον καὶ ἥτις εἶναι ἡ μόνη δυναμένη νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς σωτηρίαν καὶ ἁγιασμόν.

Βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος ὑπῆρξαν:

I. — Ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστόν, ὡς τὸ μόνον μέσον τῆς δικαιώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἓν τῶν βασικωτέρων ζητημάτων τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ὅλης Χριστιανικῆς μας ζωῆς εἶναι ἡ πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. «Ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσεν», εἶπεν ὁ Χριστός, «ὕπαγε εἰς εἰρήνην» (Μάρκ. ε'. 34). «Πίστευσον ἐπὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θέλεις σωθῇ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου» (Πράξ. ιϛ'. 31). «Διότι οὔτε ἄλλο ὄνομα εἶναι ὑπὸ τὸν οὐρανὸν δεδομένον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ σωθῶμεν» (Πραξ. δ'. 12). Ἡ πίστις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀποκτᾶται ἢ ἐξασφαλίζεται ***δι' ἔργων πραχθέντων παρ' ἡμῶν.*** Ἡ

πίστις, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι ἓν αὐτοτελὲς ***ἔργον τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,*** δι' οὗ ἡ συνείδησις τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀφυπνιζομένη ὑποτάσσεται ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ὁποῖον ἀποδέχεται ὁ ἁμαρτωλὸς διὰ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πλάστου του συμφιλίωσιν. Τοῦτο σημαίνει πίστις εἰς τὸν Χριστὸν καὶ δὴ πίστις σώζουσα. Ἅπαξ μία ἁμαρτωλὴ ψυχὴ ἐπίστευσε καὶ ἀπεδέχθη ἐν εἰλικρινείᾳ τὸ ἐξιλαστήριον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ἡ σωτηρία αὐτῆς ἐξησφαλίσθη, αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς συνεχωρήθησαν καὶ ὁ χθὲς ἀποστάτης καὶ πονηρὸς ἄνθρωπος ἀποκαθίσταται εἰς σχέσιν υἱϊκὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα.

«Δικαιούμεθα ἐκ πίστεως χωρὶς τῶν ἔργων» (Ρωμ. γ΄. 28). Καὶ τῇ ἀληθείᾳ τί καλὸν ἔργον δύναται νὰ πράξῃ μία μεμολυσμένη καὶ ρυπαρὰ ψυχή, ἡ ὁποία ζῇ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ κυλίεται εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀσεβείας, τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐχθρότητος πρὸς πᾶν ὅ,τι φέρει τὴν σφραγῖδα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ;

Οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων περὶ πίστεως ἐλησμονήθησαν καὶ ἐγκατελείφθησαν καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐκηρύττοντο τὰ ***ἔργα*** ὡς παντοδύναμα διὰ τὴν σωτηρίαν.

Ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ μεριμνῶν διὰ τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν τῶν πλασμάτων του, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν ἄνθρωπον τὸν προωρισμένον εἰς σωτηρίαν, ὥστε νὰ μένῃ εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἄγνοιαν τῆς σωτηρίου χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, «ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ.... διὰ νὰ λάβωμεν τὴν υἱοθεσίαν» (Γαλ. δ΄. 4—5). Καὶ ὅταν ἦλθεν ἓν ἄλλο πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ Θεὸς ἀνήγειρεν ἄνδρας πεπληρωμένους Πνεύματος Ἁγίου, οἵτινες ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς Χριστιανικῆς ἐλευθερίας καὶ πίστεως ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Αἱ ἁλύσεις ἐθραύσθησαν, τὰ σκότη διελύθησαν καὶ ὁ ἀμιγὴς καὶ γνήσιος λόγος τῆς σωτηρίου χάριτος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν του ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸ κήρυγμά μας σήμερον εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ κήρυγμα τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως ἦτο καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Λούθηρος καὶ οἱ ἄλλοι Ἀναφορφωταὶ ὕψωσαν τὰς σημαίας των κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι τὸ μόνον θέμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξαντλεῖται μελετώμενον καὶ κηρυττόμενον οὔτε ἐλαττοῦται κατὰ τὴν ἐνέργειαν γινόμενον ἀποδεκτόν· τοὐναντίον, ὅσῳ περισσότερον μελετᾶται καὶ ἐξερευνᾶται, τόσῳ περισσότερον καταληπτὸν καθίσταται καὶ πλειοτέρας ἁμαρτωλὰς ψυχὰς ἑλκύει πρὸς τὸν Χριστόν.

Τὰ ἑκατομμύρια τῶν πιστῶν, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὰ πάντα εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐξήγγειλαν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὑπῆρξαν συνεργοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ πᾶς ἄνθρωπος, εἰλικρινῶς πιστεύων καὶ ἀποδεχόμενος τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀτομικόν του Σωτῆρα, γίνεται συνεργὸς τοῦ Θεοῦ, προσφέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ νὰ κηρύττῃ Εὐαγγέλιον χάριτος.

ΙΙ.— Ἡ σωτηρία εἶναι ἀτομική.

Εἶναι περίεργον ὅτι αἱ ἁπλούσταται ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου τόσον εὐκόλως κατακαλύπτονται καὶ ἀτονοῦν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων. Ὅλα τὰ ζητήματα,

τὰ συνδεόμενα μὲ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ζητήματα ἀτομικά. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ***κληρονομικὴ*** οὔτε καὶ ***ὁμαδικὴ*** σωτηρία—ὑπὸ τὴν πνευματικήν των σημασίαν—ὅπως δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη κληρονομικὴ ἢ ὁμαδική.

Δὲν σωζόμεθα διότι ἀνήκομεν εἰς μίαν Χριστιανικὴν οἰκογένειαν, ἀλλὰ διότι ***πιστεύομεν ἀτομικῶς*** εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀτομικόν μας Σωτῆρα.

Δὲν σωζόμεθα διότι ἀνήκομεν εἰς τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διότι τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μᾶς ἐκαθάρισεν ἀπὸ πάσης ἐνοχῆς καὶ ἁμαρτίας. Ἡ ἐσφαλμένη περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψις ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἀνήκῃ τις εἰς αὐτὴν διὰ νὰ ἦναι ἐξησφαλισμένη ἡ σωτηρία του, ἀπεμάκρυνε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς ζώσης προσωπικῆς καὶ ἀτομικῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ σχέσεως.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μία ἀφῃρημένη ἰδέα ἢ εἷς μαθηματικὸς τύπος, τὸν ὁποῖον ἀποδεχόμενός τις σώζεται ἀπὸ τῆς αἰωνίου καταδίκης. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι εἷς ζῶν καὶ πραγματικὸς ὀργανισμός, ἀποτελούμενος ἀπὸ πάντας τοὺς εἰλικρινῶς πιστεύοντας εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ζῶντας διὰ τὴν δόξαν Του. Οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ προσδίδουσιν εἰς αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν της. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀναμεμορφωμένη περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψις εἶναι αὕτη: Ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ***σύνολον τῶν πιστῶν,*** ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας ἔχυσε τὸ πολύτιμον αἷμά Του καὶ ἐξηγόρασεν αὐτούς. Ἐκκλησία λοιπὸν καὶ ὁμὰς σεσωσμένων τέκνων τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔννοιαι ταυτόσημοι.

Οὐδεὶς δύναται ν᾿ ἀνήκῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν ἐσώθη ἀτομικῶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀποτελέσῃ μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐὰν δὲν ἀπέκτησεν ἀτομικῶς τὴν σωτηρίαν του διὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἡ ἀτομικὴ αὕτη σωτηρία δίδεται οὐχὶ δι᾿ ἰδίας ἡμῶν προσπαθείας ἀλλ᾿ ἁπλῶς διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ τετελεσμένου ἔργου τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἡ Ἀναμόρφωσις τοῦ 16ου αἰῶνος διεκήρυξε καὶ ἐξήγγειλεν ἐκ νέου εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐπανέφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἀτομικὴν εὐθύνην τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀποδοχὴν ἢ ἀπόρριψιν τῆς σωτηρίας ἣν προσφέρει ὁ Θεὸς δωρεὰν εἰς πάντα ἄνθρωπον. Ἡ ἀλήθεια αὕτη στηρίζεται ἀπολύτως ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ ἄνθρωπος καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ὑπευθύνας κακὰς πράξεις του—εἴτε διὰ πράξεις πονηράς, ἃς διέπραξεν, εἴτε διὰ πράξεις δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας, ἃς ἠμέλησεν ἢ ἀπέφυγε νὰ πράξῃ. Ὑπέχει δηλ. ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην διά τε τὴν ἀδικίαν του καὶ διὰ τὴν παράλειψίν του τοῦ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὸ ἐκπεφρασμένον Του θέλημα, ἀποδεχόμενος τὴν δωρεὰν προσφερομένην εἰς πάντα ἄνθρωπον σωτηρίαν.

III.—Τὸ ἀπόλυτον κῦρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς πᾶν θρησκευτικὸν ζήτημα.

Εἰς παλαιοτέρας ἐποχὰς πρὸ τῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀπηγορεύετο τελείως εἰς τὸν λαὸν καὶ ὁ λαὸς ἐτρέφετο μὲ ***παραδόσεις.*** Δὲν ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ ἐγκαταλειφθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Ὄχι, ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκεν ἄνευ ὁδηγοῦ καὶ πηδαλίου τὰ πλάσματά του καὶ εἰς μίαν στιγμὴν τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ἐμπόδια κατέρρευσαν.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπλήρωσε τὰς καρδίας διαφόρων ἀνθρώπων καὶ ὁδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κατέγραψαν ταῦτα εἰς βιβλία, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἓν Βιβλίον, ὅπερ ἔφθασε μέχρις ἡμῶν. Τὸ κῦρος τῆς θεοπνευστίας του εἶναι ἐσωτερικόν· ἐκεῖθεν πηγάζει. Εἰς τὸ Βιβλίον τοῦτο ἀπ᾿ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐκτίθεται τὸ σχέδιον, δι᾿ οὗ ὁ Πλάστης καὶ Θεὸς ἡμῶν ἀνέλαβεν ἐφ᾿ ἑαυτὸν νὰ σώσῃ τὰ πλάσματά Του ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Χωρὶς μεροληψίαν ἐκτίθενται τὰ γεγονότα ὅπως συνέβησαν, ἀδιάφορον ποῖος ἦτο ὁ πταίστης, μέγας ἢ μικρός. «Σὺ εἶσαι ὁ ἄνθρωπος», βροντοφωνεῖ ἡ Γραφή· καὶ ἀλλαχοῦ: «Ἂν μὴ μετανοήσητε, πάντες ὁμοίως θέλετε ἀπολεσθῇ».

Ὅσοι ἐμελέτησαν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ἐχρησιμοποίησαν αὐτὴν ἐν τῇ πείρᾳ των, διέφερον ἐξ ὁλοκλήρου καὶ πάντοτε ἀπὸ τοὺς λοιπούς, ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐν γένει ζωήν.

Ἓν τοιοῦτο βιβλίον, τόσον καταληπτὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ περιέχον τοὺς λόγους τοῦ ἀψευδοῦς Θεοῦ, ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων πάσης ἐποχῆς· Ὅλοι οἱ σοφοί, ἐχθροί τε καὶ φίλοι, ὡμίλησαν περὶ αὐτοῦ. Ὅλοι δὲ οἱ χρησιμοποιήσαντες αὐτὸ ᾐσθάνθησαν πάντοτε ὅτι εὑρίσκονται ἐπὶ ἐδάφους ἱεροῦ. Βεβαίως τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν περιέχει ὅλα ὅσα εἶπε καὶ ἔπραξεν ὁ Χριστός᾿ ἀλλ᾿ ὅσα περιέχει εἶναι ἀρκετὰ πρὸς ὁδηγίαν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει ρητῶς: «Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι Ἰησοῦς ἔστιν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰωάν. κ΄. 30, 31). Ἄρα αἱ Ἱ. Γραφαὶ περιέχουσι πᾶν ὅ,τι χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ πρὸς πίστιν καὶ σωτηρίαν· αἱ δὲ ἀνθρώπιναι ἐκκλησιαστικαὶ παραδόσεις εἶναι περιτταί.

Αἱ Γραφαὶ λοιπὸν εἶναι ὁ μόνος ἀσφαλὴς ὁδηγὸς τοῦ ἁμαρτωλοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ὁ μόνος ἔγκυρος κανὼν πίστεως καὶ ἔργων διὰ τὸν Χριστιανόν. Πέριξ τοῦ βιβλίου τούτου διεξήχθησαν καὶ διεξάγονται ἀκόμη καὶ σήμερον πόλεμοι κρατεροί. Τινὲς προσβάλλουσι τὸ κῦρός του, ἀλλ᾿ αἰσθάνονται ὅτι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσι χωρὶς αὐτοῦ. Ἄλλοι φέρουσι παραλλήλως πρὸς αὐτὸ ἄλλα πράγματα — παραδόσεις καὶ τὰ τοιαῦτα — πλὴν «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν δεσμεύεται» (Β΄. Τιμ. β΄. 9). Ἐὰν μὲν ἡ ἀνθρωπίνη Παράδοσις συμφωνῇ πρὸς τὰς Γραφάς, ἐκεῖθεν λαμβάνει τὸ κῦρός της· εἰς ὅσα ὅμως διαφωνεῖ, εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι θεόπνευστος (ὡς ἰσχυρίζονται τινὲς) καὶ νὰ ἀντιφάσκῃ πρὸς τὴν θεόπνευστον Βίβλον; Καὶ εἰς τοῦτο ἡ Εὐαγγ. Ἀναμόρφωσις προσέφερεν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν εἰς τὸν κόσμον, διότι ἐπανέφερε πάλιν τὴν Ἁγ. Γραφὴν εἰς τὴν θέσιν, ἥτις τῇ ἀνήκει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

***

Ἡ Ἀναμόρφωσις ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν κόσμον. Αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμός, διὰ τὸν ὁποῖον καυχᾶται ὁ κόσμος καὶ ὅστις προέρχεται ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως, ἑδραιωμένας ἐπὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀνομολογοῦν πάντες οἱ ἀμερόληπτοι ἱστορικοὶ συγγραφεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ

ἡμέτερος Παπαρρηγόπουλος, ὅστις λέγει περὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως (ἢ Μεταρρυθμίσεως) τοῦ 16ου αἰῶνος ὅτι αὕτη «ἀπετέλεσε τὸν κυριώτατον παράγοντα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ» (Ἱστ. Ἑλλ. Ἔθνους, 5η ἔκδ., τόμ. Γ΄. σελ. ιγ΄)

Εἴθε νὰ μᾶς κρατήσῃ ὁ Θεὸς πιστοὺς πρὸς τὰς αἰωνίους ἀληθείας Του, ὥστε οὐδεὶς νὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰς Εὐαγγελικὰς ἀρχάς, διὰ τῆς τηρήσεως τῶν ὁποίων ἐξασφαλίζεται ἡ πρόοδος τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ζωῆς καὶ ἡ αὔξησις εἰς τὴν χρησιμότητα καὶ τὸν ἁγιασμόν! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΤΟ ΕΓΕΡΤΗΡΙΟΝ

«Θέλω ἐξεγερθῆ πρωΐ».
(Ψαλμ. νζ΄. 8).

Ἐπαγρύπνησις εἶναι μία μεγάλη ἀνάγκη εἰς ὅλον τὸν πνευματικὸν βίον· Πιστεύω ὅτι εἶναι μία μεγάλη ἀνάγκη διὰ τὴν Ἐκκλησίαν σήμερον. Δι᾽ ἐμὲ εἶναι ζήτημα ἂν οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἦναι πνευματικῶς ἄγρυπνοι. «Ἀλλά, θὰ εἴπῃ τις, ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν θείων πραγμάτων». Ναί, ἀλλὰ πολλοὶ ὁμιλοῦν εἰς τὸν ὕπνον των καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Χριστιανικῶν συνδιαλέξεων ὁμοιάζει πρὸς ὅ,τι ὁμιλοῦν οἱ κοιμώμενοι. Δὲν ἔχει δύναμιν, δὲν ἔχει ζωὴν—ὁποία θὰ ὑπῆρχεν, ἐὰν ἡμεῖς πράγματι ᾐσθανόμεθα τὴν δύναμιν τῶν αἰωνίων ἀληθειῶν. Ἄλλος ὅμως θὰ εἴπῃ: «Ἐν τούτοις ἡμεῖς κάμνομεν ἔργον πολὺ καλὸν καὶ ὠφέλιμον· διδάσκομεν εἰς τὰ Κυριακὰ σχολεῖα, διανέμομεν θρησκευτικὰ φυλλάδια καὶ δαπανῶμεν τὸν χρόνον μας εἰς ἀξιολόγους ἀσχολίας». Μετὰ χαρᾶς τὸ ἀκούω· καὶ ὅμως πολλοὶ κάμνουν διάφορα ἔργα ἐν ᾧ κοιμῶνται. Ἀκούω νὰ διηγοῦνται παράξενα πράγματα, πῶς ἡ συνήθεια τοὐλάχιστον κάμνει μερικοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξακολουθοῦν τὰς ἀσχολίας των, ν᾽ ἀπαντοῦν εἰς ἐρωτήματα καὶ νὰ φαίνωνται ἀπησχολημένοι, ἐνῷ εἶναι βυθισμένοι εἰς ὕπνον βαθύν. Ὦ! εἶναι πολὺ φρικιαστικὸν ὅτι τόσαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν εὑρίσκονται εἰς ὕπνον βαρύν! Εἴς τινας ὁ ἱεροκῆρυξ κηρύττει εἰς τὸν ὕπνον του, τὸ ἐκκλησίασμα ψάλλει κοιμισμένον καὶ ἡ προσευχὴ γίνεται νυσταλέως· μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ κοινωνία τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου τελεῖται ἐν τῷ μέσῳ βαθυτάτου πνευματικοῦ νυσταγμοῦ. Ὁ Ἀδὰμ ἐκοιμᾶτο βαθέως ὅτε μία τῶν πλευρῶν του ἀφῃρέθη ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ δὲν ἐξύπνησε. Τί ὅμως νὰ εἴπωμεν διὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἐκείνους, οἵτινες δὲν τρομάζουν εἰς τὸν ὕπνον των, καίτοι χάνουν ὅλην τὴν δύναμιν καὶ δόξαν τῆς ψυχῆς των; Ἀλλοίμονον διά τινα ἐκκλησιάσματα! πρὸ πολλοῦ δὲν ἔχουν ἀνακαινισθῆ καὶ ἔχουν χάσει καὶ αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἀκμαίας εὐσεβείας καὶ ζωηρᾶς ἐνεργητικότητος. Διότι εἶναι δυνατὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ παρακολουθοῦν τὴν λατρείαν μὲ ὅλην τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν, ἐν τούτοις ἡ ψυχή των νὰ νυστάζῃ καὶ συνεπῶς οὐδόλως ν᾽ ἀρέσκουν εἰς τὸν Ὕψιστον Θεόν.

Ἔλθετε, ἀδελφοί, ἂς ἐξεγερθῶμεν. Ἐν πρώτοις, ἂς λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν ***ὅτι διερχόμεθα διὰ χώρας ἐχθρικῆς*** καὶ εἶναι ἐπικίνδυνος ὁ νυσταγμός. Ἐντεῦθεν τοῦ οὐρανοῦ διαρκῶς καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν περικυκλούμεθα ὑπὸ ἐχθρῶν. Τί εἶπεν ὁ Κύριος; «Ὅ,τι λέγω εἰς ὑμᾶς, εἰς πάντας λέγω, Ἀγρυπνεῖτε.» Ὡς φρουροὶ

τηρεῖτε τὰς τάξεις σας, διότι ἄλλως ὁ ἐχθρὸς θέλει σᾶς ἐπιτεθῆ. Δὲν θέλετε λυπήσει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐὰν ληθαργῆτε; Δὲν θέλετε προσβάλει τὸν Κύριόν σας, ἐὰν πέσετε εἰς ὕπνον; Ἐὰν τίποτε ἄλλο δὲν σᾶς συγκινῆ, τουλάχιστον ἐνθυμεῖσθε τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ Πονηροῦ. Ὁ Σαμψὼν δὲν θὰ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Δαλιδᾶς, ἐὰν προέβλεπεν ὅτι οἱ Φιλισταῖοι θὰ ἐξύριζον τὴν κόμην του καὶ θὰ ἐξώρυσσον τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐξεγείρου λοιπόν, νυσταλέε Χριστιανέ! «Οἱ Φιλισταῖοι ἐπὶ σέ!»

Ἔπειτα, ἀδελφοί, ***ὁ νυσταγμὸς μᾶς φέρει εἰς πενίαν.*** Ἡ ὀκνηρία, αἱ τρίβολοι καὶ αἱ ἄκανθαι συμβαδίζουν, καὶ κατὰ πόδας ἔρχονται ράκη καὶ πτωχεία. Διὰ τοῦ ὕπνου σου δύνασαι νὰ χάσῃς μέγα πνευματικὸν κέρδος. Δὲν δύνασαι νὰ ἐλπίζῃς ὅτι νυστάζοντες Χριστιανοὶ ἐμποροῦν ν᾿ αὐξάνουν εἰς τὴν χάριν. Θὰ χάσουν μεγάλας πνευματικὰς ἀπολαύσεις καὶ πανδαισίας. Ἰδού, ἠχῶ τὴν σάλπιγγα ἐν Σιὼν καὶ κρούω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Ἁγίου τοῦ Θεοῦ, διότι εἶναι πλέον καιρὸς πρὸς ἐξέγερσιν.

Ἐκτὸς τούτου, ἀδελφέ μου, ἐξεγείρου, διότι ***χάνεις εὐκαιρίας πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἄλλων.*** Καθ᾿ ὃν χρόνον σὺ κοιμᾶσαι, ὁ κόσμος ἀποθνήσκει. Ἰδὲ πῶς τὰ νεκροταφεῖα γεμίζουν καὶ νέα τοιαῦτα ἑτοιμάζονται. Καθ᾿ ἑκάστην ἡμέραν βλέπεις νεκροφόρους πομπὰς ἀνὰ τὰς ὁδούς. Ἄνθρωποι φέρονται εἰς τὴν αἰωνίαν των κατοικίαν χωρὶς σὺ νὰ τοὺς προφθάσῃς μὲ διδασκαλίαν καὶ προειδοποίησιν. Ἐγείρου, λοιπόν, ἐγείρου· ὁ θάνατος πανταχοῦ ἐργάζεται ἀκαμάτως. Οἱ κοιμώμενοι χάνουν πᾶσαν εὐκαιρίαν πρὸς καλὸν καὶ βεβαίως ὁ Κύριος θὰ ζητήσῃ λόγον παρ᾿ αὐτῶν.

Ἐγείρου, σὲ παρακαλῶ, ***διότι ἀσυναισθήτως θὰ χάσῃς τὴν δύναμιν καὶ τὴν χαρὰν τῆς πνευματικῆς σου ζωῆς.*** Ἡ κοινωνία σου μετὰ τοῦ Θεοῦ θ᾿ ἀποβῆ ὁλονὲν σπανιωτέρα, καθ᾿ ὃν χρόνον σὺ παραδίδεσαι εἰς τὸν ὕπνον. Δυνατὸν νὰ ἐκπέσῃς, ὀλίγον κατ᾿ ὀλίγον θὰ τραπῇς εἰς τὰ ὀπίσω, θὰ γίνῃς ἀποστάτης καὶ ἐν τέλει θ᾿ ἀποδειχθῇς ὅτι δὲν εἶσαι τέκνον Θεοῦ. Ἐγείρου, διότι θὰ χάσῃς τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπίδρασίν σου. Κοιμισμένος ἱεροκῆρυξ ποτὲ δὲν κερδίζει ψυχάς. Νωθρός, τυπικὸς ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ εἶναι σχεδὸν ἄχρηστος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ Χριστιανοὶ εἶναι τόσον βυθισμένοι εἰς τὸν ὕπνον, ὥστε εἶναι ἐκτὸς πάσης θεραπείας. Προτιμῶ νὰ ἐξέλθω εἰς κυνήγιον μὲ νεκροὺς σκύλους, παρὰ νὰ συνεργάζωμαι μετ᾿ αὐτῶν. Ἡ πνευματικὴ νωθρότης ἔχει ἐκμυζήσει ὅλην τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς των. Ἡ μόνη δι᾿ αὐτοὺς ἐλπὶς εἶναι ὅτι θὰ διατηρήσουν εὐσχημόνως τόσην Χριστιανικὴν χροιάν, ὥστε νὰ μὴ μᾶς ἐξευτελίσουν ἐντελῶς. Πλὴν σὺ δός μοι ὀλίγους ἐντελῶς ἀγρύπνους Χριστιανούς, μὲ ψυχὰς ἐνθέρμους καὶ καρδίας διαπύρους, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θέλομεν κάμει τὸν τόπον ὅλον νὰ αἰσθανθῇ τὴν παρουσίαν των. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ ἐξεγείρῃ πάντας ἡμᾶς, διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ πνευματικὴ ἡμῶν ζωή.

Πῶς δυνάμεθα ὅμως νὰ μένωμεν ἄγρυπνοι; Ἐν πρώτοις, ***ἂς κάμωμεν τοῦτο θέμα προσευχῆς.*** Ἂς τὸ ζητήσωμεν παρὰ τοῦ Κυρίου. Μόνον τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ μᾶς δώσῃ πνευματικὴν δύναμιν καὶ διέγερσιν. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα ἔχωμεν ζωὴν καὶ ἔχωμεν αὐτὴν ἐν ἀφθονίᾳ·

Ἐκεῖνος ὅστις μᾶς ἤγειρε πρῶτον ἐκ νεκρῶν πρέπει νὰ μᾶς ἐξερείρῃ ἐκ μέσου τῶν κοιμισμένων. Ἐκεῖνος ὅστις μᾶς ἀνέστησε ἀπὸ τὸν τάφον τῆς διαφθορᾶς ἡμῶν, πρέπει νὰ μᾶς ἐγείρῃ ἀπὸ τὴν κλίνην τῆς νωθρότητος. Προσεύχου δι᾽ αὐτό. Ζήτησον ὅπως ὁ Θεὸς σὲ ἐξεγείρῃ. Ἐπὶ τῶν γονάτων σου καὶ μόνον εἶναι ἡ θέσις, ὅπου δύνασαι νὰ κατακυριεύσῃς τῆς πνευματικῆς ἀκηδίας.

Ἔπειτα ***πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις μέσων.*** Δὲν πρέπει ν᾽ ἀφήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο μόνον μὲ τὸν Θεὸν καὶ νὰ λέγωμεν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τίποτε νὰ κάμωμεν. Διὰ τὴν πνευματικήν σας ἐξέγερσιν ἐνεργήσατε ὅπως καὶ διὰ τὴν σωματικήν σας ἀφύπνισιν. Θέσατε εἰς ἐνέργειαν τὸν ἐφευρετικόν σας νοῦν καὶ εὕρετε μέσα πρὸς ἀποδίωξιν τοῦ δράκοντος τοῦ νυσταγμοῦ. Τί θὰ ἐκάμνετε ὅπως ἐξυπνήσετε ἐνωρὶς τὸ πρωΐ; Ἴσως ἠθέλετε μεταχειρισθῆ ἓν ἐξυπνητήριον ὡρολόγιον. Καλὸν τοῦτο, ἀναμφιβόλως. Τότε φρόντισε νὰ στήσῃς ἓν πνευματικὸν ἐξυπνητήριον. Πᾶς Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἓν τοιοῦτο καὶ μάλιστα πρέπει νὰ κανονίζῃ αὐτὸ τόσον καλῶς, ὥστε νὰ ἦναι πολὺ ἀκριβὲς καὶ τόσον δυνατὸν ὥστε νὰ ἀφυπνίζῃ καὶ τὸν μᾶλλον κοιμισμένον. Συνείδησις εὐαίσθητος ὡς ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι τὸ κάλλιστον ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὕπνου. Ἡ συνείδησίς μου πρέπει νὰ ἦναι τόσον καλῶς ρυθμισμένη, ὥστε ὅταν εὑρίσκωμαι πρό τινος πειρασμοῦ, ἢ ὅταν ἁμαρτωλός τις ἄνθρωπος, χρῄζων νουθεσίας, ἦναι πλησίον μου, ἡ ψυχή μου ἀμέσως νὰ διεγείρεται λέγουσα: «Ἰδοὺ δι᾽ ἐμὲ ἐργασία — ἰδοὺ μία ἁμαρτία διὰ νὰ τὴν κατανικήσω, ἢ μία ψυχὴ διὰ νὰ τὴν νουθετήσω. Τώρα λοιπὸν κινήθητι μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν. Ἀκούω τὸ ἐγερτήριον καὶ ἂς κινηθῶ!».

Ἔπειτα ἓν ἄλλο κατάλληλον μέσον πρὸς ἐξέγερσιν τῶν νυσταζόντων Χριστιανῶν εἶναι ***οἱ ἐργάται τοῦ Θεοῦ.*** Οἱ πιστοὶ ἱεροκήρυκες εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ κάλλιστα δῶρα τοῦ Κυρίου. Τιμᾶτε αὐτοὺς καὶ ὑπακούετε εἰς τὰς προτροπάς των. Ἔχω γνωρίσει ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι προσβάλλονται, ὅταν ὁ ἱεροκῆρυξ τοὺς ἐλέγχῃ ἀπ᾽ εὐθείας.

Αὐτὸ ὅμως ἀκριβῶς κάμνει τοὺς φρονίμους Χριστιανοὺς νὰ ἐκτιμῶσι τὸν ποιμένα των, ὅταν κατὰ πρόσωπον τοὺς ἐλέγχῃ πρὸς διόρθωσιν. Οὐδὲν καλὸν προκύπτει εἰς ἐμέ, εἰς τὴν ψυχήν μου, ἀπὸ τὸν ποιμένα, ὅστις δὲν μοῦ λέγῃ τὰ σφάλματά μου οὔτε μὲ φέρῃ εἰς συναίσθησιν. Τί χρειάζεται ὁ σκύλος, ὅστις δὲν γαυγίζει; Ἢ πρὸς τί ὁ ἰατρὸς καὶ διατί ὀργίζεσαι κατ᾽ αὐτοῦ, ἐὰν σοῦ δεικνύῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας σου; Μήπως ὁ Θεὸς μᾶς ἔχῃ στείλει ἡμᾶς τοὺς ἐργάτας Του διὰ νὰ γαργαλίζωμεν τὴν ὄρεξίν σας, ἢ νὰ κολακεύωμεν τὴν ματαιοδοξίαν σας; Προσπάθησε νὰ ἦσαι μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν ἐκεῖ, ὅπου θερμουργὸς καὶ διεγερτικὸς ἱεροκῆρυξ κηρύττει, καὶ προσεύχου δι᾽ αὐτόν, διότι καὶ αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς κίνδυνον, ὅπως καὶ σύ, καὶ εἶναι ἐνδεδυμένος καὶ αὐτὸς μὲ ἀδυναμίας. Ὁ ἱεροκῆρυξ ταχέως ἀποκοιμίζεται, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν τὸν διατηρῇ ἄγρυπνον. Καὶ τί εἶναι ὀδυνηρότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἴδῃ τις τὸν ἀνεγνωρισμένον διάκονον τοῦ Θεοῦ νὰ γίνεται προδότης καὶ εἰς τὸν Κύριόν του καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, δι᾽ ἔλλειψιν ζήλου καὶ ἀγάπης; Ἀλλοίμονον εἰς τὰ πρόβατα, ὅταν ὁ ποιμὴν κοιμᾶται! Ἀλλοίμονον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅταν ὁ φρουρὸς νυστάζῃ! Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ, ὅπως τὴν χώραν ἡμῶν πλημμυρήσουν ἱεροκήρυκες, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει συναίσθησιν τοῦ μεγαλειώδους ἔργου των, καὶ οἵτινες ἀγαπῶσι

τὸ ψωμί των μᾶλλον παρὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἢ τὴν ὠφέλειαν τῶν πιστῶν.

Οὐδεὶς ἐμπορεῖ νὰ σκέπτηται διὰ τὸν Χριστόν, ν᾽ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ περιπατῇ μὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὅμως νὰ ἦναι κοιμισμένος Χριστιανός. Μήπως τῶν δύο ἐκείνων μαθητῶν, τῶν πορευομένων εἰς Ἐμμαούς, ἡ καρδία ἦτο ψυχρά; Ὄχι, διότι αὐτοὶ ἔλεγον: «Δὲν ἐκαίετο ἐν ἡμῖν ἡ καρδία ἡμῶν;» Ναί, καὶ ἡ ἰδική σας καρδία θὰ καίηται καὶ σπινθηροβολῇ, ἐὰν καὶ σεῖς περιπατῆτε ὁμοῦ μὲ τὸν Ἰησοῦν. Διὰ τοῦτο θὰ συστήσω διαρκῆ κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἓν ἀπὸ τὰ κάλλιστα φάρμακα κατὰ τῆς πνευματικῆς νωθρότητος καὶ τὸ ἀσφαλέστατον ἔναυσμα ἱεροῦ ζήλου.

Ἡ ***δραστηριότης τοῦ κόσμου*** πρέπει ἐπίσης νὰ διεγείρῃ τοὺς Χριστιανούς. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου τόσον εὐεργετικοί; Πόσον λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἤμεθα τοιοῦτοι; Ἐργάζονται αὐτοὶ καὶ ἱδρώνουν διὰ γήϊνα κέρδη; Πόσον λοιπὸν περισσότερον ὀφείλω ἐγὼ νὰ καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ὑπηρετήσω τόσον ἀγαθὸν Κύριον, τοῦ ὁποίου ἡ κατὰ χάριν ἀμοιβὴ εἶναι αἰωνία μακαριότης; Σήμερον ὅλος ὁ κόσμος κοπιᾷ καὶ παλαίει. Ἂς πράξῃ καὶ ἡ Ἐκκλησία τὸ αὐτό· ἂς ἐξεγερθῇ ἐκ τοῦ ληθάργου της.

Ἡ δραστηριότης τῶν ὁμοπίστων Χριστιανῶν πρέπει νὰ ὑποθάλπῃ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἔνθερμον προσπάθειαν. Εὑρίσκω ὅτι πολὺ μὲ ὠφελεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῶν βιογραφιῶν διακεκριμένων ὑπηρετῶν τοῦ Χριστοῦ, μαρτύρων, ἱεραποστόλων καὶ μεταρρυθμιστῶν. Ἡ ἀνάγνωσις τοιούτων βιβλίων μὲ κάμνει νὰ αἰσχύνωμαι, διότι τόσον νάνος εἶμαι ἀπέναντι τῶν πνευματικῶν τούτων γιγάντων. Τοιαύτη δὲ σκέψις πόσον ἔπρεπε νὰ ταπεινώνῃ τοὺς μηδὲν πράττοντας, οἵτινες κατακλύζουν σήμερον τὰς ἐκκλησίας! Σεῖς οἱ μηδὲν πράττοντες, αἰσχυνθῆτε διὰ τὴν ἀργίαν σας!

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως μέσον πρὸς ἀφύπνισιν εἶναι τοῦτο. Ἄκουσον τὴν σάλπιγγα τῆς δευτέρας παρουσίας: «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν Αὐτοῦ». Δὲν ἐδόθη εἰς ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἔρχεται εἰς ὥραν, καθ᾽ ἣν δὲν τὸν περιμένομεν, καὶ τοῦτο δέον νὰ μᾶς τηρῇ ἀγρύπνους, πάντοτε ἀναμένοντας Αὐτὸν μὲ τὰς ὀσφῦας περιεζωσμένας καὶ τὰς λαμπάδας καιούσας ἐκ πίστεως καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν μακάριον ἡμῶν Κύριον.

Ἂς δώσωμεν προσοχὴν εἰς ταῦτα πάντα. Ὁ ὀκνηρὸς γνωρίζεται ὄχι μόνον διότι ἀγαπᾷ τὸν ὕπνον, ἀλλὰ καὶ διότι ὀργίζεται κατ᾽ ἐκείνων, οἵτινες τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἐξυπνήσῃ. Ὦ! σεῖς οἱ νυσταλέοι Χριστιανοί, πιθανὸν νὰ κάμετε τὸ αὐτό. Ἐγὼ ὅμως θὰ ἐξακολουθῶ κρούων ἕως οὗ παύσετε τὸν νυσταγμόν. Εὔχομαι εἰς τὸν Θεὸν ὅπως πολὺ ὀλίγοι ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἀδιορθώτων εὑρίσκωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ εἶναι ἓν μακρὸν ὄνειρον μονομανίας, μοχθηρότητος καὶ σμικρότητος. Εἴθε οἱ πάντες ἡμεῖς νὰ ἤμεθα ἐντελῶς ἔνθερμοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐὰν δὲν δυνάμεθα ν᾽ ἀφυπνίσωμεν καὶ ἐξεγείρωμεν ἄλλους διὰ τοῦ λόγου ἡμῶν, τουλάχιστον ἂς μὴ παύσωμεν μεταχειριζόμενοι τὴν δύναμιν τοῦ παραδείγματος.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ C. H. Spurgeon) ***Κ. Καρναπᾶς.***

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[*συνέχεια*]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Ἀπὸ Καισαρείας εἰς Ρώμην.

(Πράξ. κζ'. καὶ κη'.)

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ περιπετειώδους θαλασσίου ταξειδίου τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου ἐκ Παλαιστίνης εἰς Ἰταλίαν, θὰ ἦναι χρήσιμον διὰ τὴν καλλιτέραν κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἀφηγήσεως ταύτης νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ναυσιπλοΐας τῶν ἀρχαίων.

Ἐνῷ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων ὡς κινητήριον δύναμιν εἶχον τὴν κωπηλασίαν, τὰ ἐμπορικὰ σκάφη ἦσαν πάντοτε ἱστιοφόρα, συνήθως φέροντα ἕνα ἱστὸν (κατάρτιον) μὲ ἓν μέγα ἱστίον καὶ ἓν μικρότερον (τὸν ἀρτέμονα). Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἔντασις τοῦ ἱστοῦ ἐπὶ τοῦ σκάφους καὶ ἡ διαρροὴ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν πλευρῶν εἰς τὸ κῦτος ἦτο μεγάλη, πολλὰ δὲ ἱστιοφόρα κατεποντίζοντο εἰς τὸ πέλαγος, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Πρὸς συγκράτησιν τῆς ξυλοδεσίας τοῦ κύτους οἱ ἀρχαῖοι ναυτικοὶ μετεχειρίζοντο «ὑποζώματα», ἤτοι, μεγάλα καλώδια ἢ σχοινία, ἅτινα ἐν περιπτώσει ἀνάγκης διεπερῶντο ἔξωθεν τοῦ σκάφους καὶ διερχόμενα κάτωθι τῆς τρόπιδος, ἐδένοντο σφιγκτὰ περὶ τὸν κορμὸν τοῦ σκάφους εἰς τρόπον ὥστε νὰ συσφίγγωσι τὰ πλευρά, ἐν εἴδει ζωστήρων. Τὰ πλοῖα τῶν ἀρχαίων ἐπηδαλιουχοῦντο οὐχὶ δι' ἑνὸς πηδαλίου τοποθετημένου κάτωθι τῆς πρύμνης καὶ ἐξηρτημένου ἐκ στροφίγγων, ὅπως τὴν σήμερον, ἀλλὰ διὰ δύο μεγάλων κωπῶν (κουπιῶν), κατερχομένων ἐκ τοῦ καταστρώματος εἰς τὴν θάλασσαν ἑκατέρωθεν τῆς πρύμνης (1).

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον, ἐκτὸς τῶν μικρῶν πλοίων τῆς ἀκτοπλοΐας, καὶ μεγαλείτερα πλοῖα, δυνάμενα νὰ ἐκτελῶσι μακρυνὰ ταξείδια ἀνοικτῆς θαλάσσης καὶ νὰ μεταφέρωσιν ἀξιόλογα φορτία (2). Τὰ πλοῖα ταῦτα, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου, ἐξυπηρέτουν κυρίως τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐτροφοδοτεῖτο καὶ ἡ Ἰταλία καὶ ἡ πρωτεύουσα Ρώμη, ἧς ὁ πληθυσμὸς οὐδεμίαν σχεδὸν παρα-

(1) Διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι πάντοτε τὸ πηδάλιον πλοίου τινος πληθυντικῶς, «τὰ πηδάλια». Πράξ. κζ'. 40: «τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων». Τὸ ενιαῖον πηδάλιον φαίνεται ὅτι ἐφευρέθη μόλις περὶ τὸν 14ον αἰῶνα.

(2) Ὡς προς τὸ μέγεθος τῶν πλοίων τούτων εἰκασίας μόνον δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν, διότι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς δὲν ἀναφέρουσι κανὲν σύστημα καταμετρήσεως τῆς χωρητικότητος τῶν πλοίων. Τοῦ πλοίου, δι' οὗ ἐταξείδευσεν ὁ Παῦλος ἐκ Μύρων τῆς Λυκίας εἰς Μελίτην, ἐπέβαινον 276 ψυχαὶ (Πράξ. κζ'. 39). Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει τὸ ναυάγιον ἑνὸς πλοίου, τοῦ ὁποίου αὐτός ὁ ἴδιος ἐπέβαινε μετὰ 600 ἄλλων. Ὥστε δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ μεγάλα πλοῖα τῶν ἀρχαίων ἦσαν, κατὰ τὸν σημερινὸν ὑπολογισμόν, χωρητικότητος 500 μέχρι 1000 τόννων.

γωγικὴν ἐργασίαν ἐξετέλει, ἀνέμενε δὲ τὴν θεραπείαν τῶν βιωτικῶν του ἀναγκῶν ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν εἰσαγομένων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας. Ἡ κυριωτέρα ἐκ τῶν ἀναγκῶν τούτου ἦτο ὁ ἐπισιτισμός· καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ἐξ Αἰγύπτου σιτοφορτίων εἶχε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον τῆς Μεσογείου.

Ἡ ναυσιπλοΐα ὅμως τῶν ἀρχαίων εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος ἦτο φυσικῷ τῷ λόγῳ περιωρισμένη, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀφοῦ μήτε ναυτικοὶ χάρται ὑπῆρχον (1), μήτε ἡ ναυτικὴ πυξὶς τῆς μαγνητικῆς βελόνης εἶχεν εἰσέτι ἐφευρεθῆ (2), μήτε κανὲν ἐκ τῶν νεωτέρων ὀργάνων ἀκριβοῦς ναυτιλίας (κυρίως τῆς ἑξάδος), δι᾿ ὧν τὸ πλοῖον δύναται εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος νὰ κανονίζῃ τὴν πορείαν του καὶ νὰ ἐξακριβώνῃ τὴν θέσιν του. Οἱ ἀρχαῖοι θαλασσοπόροι ἐκανόνιζον τὴν πορείαν τοῦ πλοίου τὴν μὲν ἡμέραν διὰ τοῦ ἡλίου, τὴν δὲ νύκτα διὰ τῶν ἀστέρων· ὅταν δὲ ὁ οὐρανὸς ἐκαλύπτετο ὑπὸ νεφῶν ἢ ὁμίχλης, εὑρίσκοντο εἰς πλήρη ἀμηχανίαν. Διὰ τοῦτο κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας δὲν ἐπεχείρουν πλόας ἀνοικτῆς θαλάσσης, ἀλλὰ «παρεχείμαζον» εἰς ἀσφαλῆ τινα λιμένα ἀπὸ τῶν μέσων Ὀκτωβρίου μέχρι τῶν μέσων Μαρτίου, οἵτινες ἦσαν οἱ κυρίως νεφελώδεις, βροχεροὶ καὶ τρικυμιώδεις μῆνες.

Εἰς προηγούμενον κεφάλαιον ἀνεφέραμεν ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐν γένει δὲν ὑπῆρχον τακτικαὶ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίαι. Οἱ θέλοντες νὰ ταξειδεύσωσι θαλασσίως ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναμείνωσιν ἕως οὗ εὕρωσι πλοῖόν τι, ὅπερ θὰ ἀπέπλεε πρὸς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ των, ἢ τουλάχιστον πρὸς λιμένα, ὅπόθεν θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ εὕρωσιν ἄλλο πλοῖον διὰ τὸν προορισμόν των. Ἀκόμη καὶ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ἠναγκάσθησαν ἐνίοτε νὰ ταξειδεύσωσι διὰ ἐμπορικῶν πλοίων τυχαίως διερχομένων (3). Συνεπῶς δὲν ἦτο ἀπορίας ἄξιον ὅτι καὶ οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς Ἰταλίαν ὑπόδικοι μετὰ τῶν φυλάκων των ἐπεβιβάζοντο ἐπὶ κοινῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἐπεβιβάσθη μετ᾿ ἄλλων τινῶν «δεσμίων» (κρατουμένων ὑποδίκων) εἰς πλοῖόν τι Ἀδραμυττηνόν, τὸ ὁποῖον διῆλθεν ἐκ Καισαρείας καὶ ἔμελλε νὰ παραπλεύσῃ τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. (Πράξ. κζ΄. 2), ὅπου ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ εὕρισκον ἄλλο πλοῖον δι᾿ Ἰταλίαν.

Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑκατοντάρχου τινὸς Ἰουλίου, ἐκ

(1) Οἱ πρῶτοι ναυτικοὶ χάρται ἦσαν οἱ ἐκπονηθέντες ὑπὸ τοῦ γεωγράφου Μαρίνου τοῦ Τυρίου (120 μ. Χρ.).

(2) Ἡ μαγνητικὴ βελόνη ἦτο ἐν χρήσει κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα μεταξὺ τῶν Ἀράβων ναυτιλλομένων, ἀλλ᾿ ἡ ναυτικὴ πυξίς, ὡς τὴν ἔχομεν σήμερον, ἀναφαίνεται μόλις περὶ τὸν 15ον αἰῶνα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον τὴν «μαγνῆτιν λίθον» (ἥτις μνημονεύεται παρ᾿ Εὐριπίδῃ καὶ Πλάτωνι), ἔχουσαν τὴν ἰδιότητα νὰ μαγνητίζῃ τὸν σίδηρον. Οὐδέποτε ὅμως ἐφήρμοσαν τὸν μαγνητισμὸν εἰς τὴν ναυτιλίαν.

(3) Ὁ Βεσπασιανός, ἀναγορευθεὶς αὐτοκράτωρ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης καὶ θέλων νὰ σπεύσῃ εἰς Ρώμην ἵνα καταβάλῃ τὸν ἀντίπαλόν του Βιτέλλιον, ἐπέβη πλοίου φορτηγοῦ πλέοντος ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Ρόδον καὶ ἐκεῖθεν δι᾿ ἄλλου πλοίου ἔπλευσεν εἰς Ἑλλάδα, Κέρκυραν καὶ Βρινδήσιον.

Ὁ δὲ υἱός του Τῖτος μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπεβιβάσθη καὶ αὐτὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑνὸς φορτηγοῦ πλοίου καὶ διεπεραιώθη εἰς Ἰταλίαν.

τοῦ τάγματος τοῦ Σεβαστοῦ (¹), ἔχοντος παρ' ἑαυτῷ καὶ ἀπόσπασμα στρατιωτῶν. Ὁ Παῦλος συνωδεύετο ὑπὸ δύο Χριστιανῶν ἀδελφῶν—τοῦ Λουκᾶ (²) καὶ τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης Μακεδόνος Ἀριστάρχου.

Ἡ πρώτη προσέγγισις τοῦ πλοίου ὑπῆρξε τὴν ἐπαύριον εἰς Σιδῶνα, ἀπέχουσαν τῆς Καισαρείας μόλις περὶ τὰ 67 ναυτικὰ μίλια. Ἐκεῖ ὁ Ἰούλιος, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ εὔσπλαγχνος, «φιλανθρώπως φερόμενος» ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Παῦλον νὰ ἀποβιβασθῇ καὶ νὰ εὕρῃ περίθαλψιν παρὰ τοῖς ἐκεῖ ἀδελφοῖς (³). Εἶναι πιθανώτατον ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἦτο καταβεβλημένος ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς φυλακίσεώς του ἐν Καισαρείᾳ, καὶ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ ὅλη ἐμφάνισίς του, ἐκίνησε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Ρωμαίου ἑκατοντάρχου. Ἐπίσης εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ ὁ Φῆστος εἶχε δώσει εἰς τοῦτον ἐντολὴν νὰ μεταχειρίζηται ἠπίως τὸν Παῦλον, ὡς κατ' οὐσίαν ἀθῷον παντὸς ἐγκλήματος.

Ἐκ Σιδῶνος ἀναχωρῆσαν τὸ πλοῖον, συνήντησεν ἐναντίους ἀνέμους καὶ ἠναγκάσθη ὡς ἐκ τούτου νὰ «ὑποπλεύσῃ» τὴν Κύπρον, ἤτοι, νὰ διέλθῃ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς (ἐνῷ ἡ συντομωτέρα ὁδὸς μεταξὺ Σιδῶνος καὶ Μύρων ἦτο ἡ πρὸς νότον τῆς νήσου) καὶ νὰ παραπλεύσῃ τὰ παράλια τῆς Κιλικίας καὶ Παμφυλίας μέχρι Μύρων τῆς Λυκίας. Ἐκεῖ ὁ ἑκατόνταρχος εὑρὼν πλοῖον Ἀλεξανδρινόν, πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν μετὰ φορτίου σίτου, μετεβίβασεν εἰς αὐτὸ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὑποδίκους καὶ στρατιώτας. Ἐκ Μύρων τὸ σκάφος τοῦτο ἠθέλησε νὰ πλεύσῃ κατ' εὐθεῖαν πρὸς δυσμὰς πρὸς τὸν Μαλέαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξηκολούθουν νὰ πνέωσιν ἄνεμοι ἐναντίοι (βορειοδυτικοί), κατώρθωσαν μέν, «βραδυποροῦντες ἱκανὰς ἡμέρας», νὰ φθάσωσι μέχρι τῆς Κνίδου τῆς Καρίας, ἐκεῖθεν δὲ ἀπελπισθέντες ἐστράφησαν πρὸς νότον ἵνα «ὑποπλεύσωσι» τὴν Κρήτην ὑπὸ τὴν ὑπήνεμον αὐτῆς νοτίαν

(¹) «Ἑκατοντάρχῃ Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς». Ἡ λέξις *σπεῖρα* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν λατινικὴν ὀνομασίαν «κοόρτις» ((cohors), ἥτις ἦτο ὑποδιαίρεσις τῆς «λεγεῶνος» καὶ εἶχε δύναμιν 500—600 ἀνδρῶν. Τὸ ἐπίθετον ὅμως «Σεβαστὴ» φανερώνει ὅτι ἡ σπεῖρα αὕτη δὲν ἀνῆκεν εἴς τινα τῶν ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ σταθμευουσῶν Ρωμαϊκῶν λεγεώνων, ἀλλ' εἰς τοὺς Πραιτωριανοὺς τῆς Ρώμης, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ αὐτοκράτορος (Σεβαστοῦ). Ἡ σπεῖρα αὕτη φαίνεται ὅτι ἦτο ἡ ἰδία, ἣν εἰς ἄλλο κεφάλαιον (ι'. 1) ὁ Λουκᾶς ὀνομάζει «Ἰταλικήν», σταθμεύουσαν ἐπίσης ἐν Καισαρείᾳ. Ἐκ τῶν Πραιτωριανῶν ἀπεστέλλοντο μικρὰ ἀποσπάσματα ὅπως συνοδεύουν τιμῆς ἕνεκεν τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν.

(²) Ὡς ἐκ τοῦ κειμένου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων διαφαίνεται, ὁ Λουκᾶς ἦτο παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Παύλου διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπισκέψεώς του καὶ τῆς διετοῦς ὑποδικίας του ἐν Καισαρείᾳ, παρέμεινε δὲ πλησίον του μέχρι τοῦ θανάτου του.

(³) Εἰς τὴν Σιδῶνα, πόλιν σπουδαίαν τῶν Φοινίκων, ἐνωρὶς εἰσεχώρησε τὸ μακάριον Εὐαγγέλιον. Κάτοικοι τῆς Τύρου καὶ Σιδῶνος ἦλθον νὰ ἀκούσωσι τὸν Ἰησοῦν διδάσκοντα (Λουκ. Ϛ'. 17. Ὁ Κύριος ἡμῶν αὐτοπροσώπως ἐπεσκέφθη «τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος» καὶ διὰ θαύματος ἀντήμειψεν ἐκεῖ τὴν πίστιν τῆς Συροφοινίσσης γυναικὸς (Ματθ. ιε'. 21, Μάρκ. ζ'. 24). Οἱ διὰ τοῦ διωγμοῦ διασκορπισθέντες ἐξ Ἱεροσολύμων ἀδελφοὶ ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον «ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας» πρὸς τοὺς ἐκεῖ διεσπαρμένους Ἰουδαίους (Πράξ. ια'. 19). Ἐπίσης ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος ἐκήρυξαν τὸν λόγον ἐκεῖ (Πράξ. ιε'. 3) καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος κατὰ τὰς κατόπιν περιοδείας του ἐπανειλημμένως διῆλθε διὰ τῆς Φοινίκης. Ὥστε ἐγνώριζε τοὺς ἐν Σιδῶνι ἀδελφοὺς καὶ ἀναμφιβόλως ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἑκατοντάρχου τὴν ἄδειαν νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ κατὰ τὴν ἐκεῖ ἐπιστάθμευσιν τοῦ πλοίου.

παραλίαν. Καὶ περάσαντες τὸ ἀκρωτήριον Σαλμώνην, ἔφθασαν εἰς ὅρμον τινα ὀνόματι Καλοὺς Λιμένας (σήμερον Καλοὺς Λυμιῶνας) παρὰ τὴν πόλιν Λασαίαν, ὅπου ἠγκυροβόλησαν καὶ παρέμειναν καραδοκοῦντες βελτίωσιν τοῦ καιροῦ. «Ἐπειδὴ δὲ παρῆλθεν ἱκανὸς χρόνος, καὶ ὁ πλοῦς ἦτο ἤδη ἐπικίνδυνος, διότι καὶ ἡ νηστεία εἶχε παρέλθει» (¹), συνεβούλευσεν ὁ Παῦλος τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς νὰ διαχειμάσωσιν ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ ὅρμος ἐκεῖνος δὲν ἦτο ἀσφαλὴς κατὰ τῶν νοτίων ἀνέμων (²), ὅθεν ὁ κυβερνήτης, ὡς καὶ ὁ ναύκληρος, τοῦ πλοίου, συγκατανεύοντος καὶ τοῦ ἑκατοντάρχου, ἀπεφάσισαν νὰ ἀπάρωσιν ἐκεῖθεν, ἵνα εἰ δυνατὸν φθάσωσιν εἰς ἕνα λιμένα Φοίνικα λεγόμενον (³), ὅπου θὰ ἠδύναντο νὰ παραχειμάσωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ. Διὰ τοῦτο ὅτε ἡμέραν τινα ἐκόπασεν ὁ ΒΔ ἄνεμος καὶ ἔπνευσεν ἐλαφρὸς νότιος, νομίσαντες ὅτι παρουσιάσθη ὁ κατάλληλος καιρός, ἐσήκωσαν ἄγκυραν καὶ ἐξεκίνησαν παραπλέοντες τὴν ἀκτὴν πρὸς δυσμάς. Ἀλλ' αἱ εὐνοϊκαὶ αὗται ἐνδείξεις τοῦ καιροῦ ἀπεδείχθησαν ἀπατηλαί, διότι μετ' ὀλίγην ὥραν ἐφύσησεν αἴφνης «ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων», ὅστις συνήρπασε τὸ πλοῖον. Τὸ πλήρωμα προσεπάθησε νὰ στρέψῃ τὴν πρῷραν πρὸς τὸν ἄνεμον, ἵνα εὐκολώτερον ἀντιμετωπίσωσι τὴν τρικυμίαν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατωρθώθη λόγῳ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν κυμάτων· ὥστε «ἐπιδόντες» (ἤτοι, «ποδίσαντες», ὡς λέγουσιν οἱ ναυτικοὶ σήμερον) ἐφέροντο ὑπὸ τῆς θυέλλης πρὸς τὴν κατεύθυνσιντοῦ ἀνέμου (⁴).

Καὶ ἐπειδὴ ἡ θύελλα αὕτη διήρκεσε 14 ὅλας ἡμέρας καὶ ἔφερε τὸ πλοῖον ἐπὶ τέλους εἰς τὴν νῆσον Μελίτην, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακριβώσωμεν ἐκ ποίου σημείου τοῦ ὁρίζοντος ἔπνευσεν ὁ Εὐροκλύδων οὗτος, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (⁵). Ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς λέξεως εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ἄνεμος προήρχετο ἐξ ἀνατολῶν (εὖρος=νοτιο-ἀνατολικός). Ἐὰν ὅμως ἦτο καθ' ἑαυτὸν νοτιοανατολικός, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ φέρῃ, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως, τὸ πλοῖον τοῦ Ἀποστόλου ἐκ τῆς Κρήτης ἐπὶ τὴν νῆσον Γαῦδον,

(¹) Αὕτη ἦτο ἡ Ἰουδαϊκὴ νηστεία τοῦ Ἐξιλασμοῦ, τηρουμένη τὴν 10ην τοῦ μηνὸς Τίσρι. Ὥστε οἱ ταξειδιῶται οὗτοι εὑρίσκοντο ἤδη εἰς τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου καὶ ἦτο ἐγγὺς ἡ χειμερινὴ διακοπὴ τῆς ναυσιπλοΐας.

(²) Ὁ Μάγερ φρονεῖ ὅτι τὸ ὄνομα «Καλοὶ Λιμένες» ἐδόθη εἰς τὸν ὅρμον τοῦτον κατ' εὐφημισμὸν—τοῦθ' ὅπερ οὐδόλως ἀπίθανον.

(³) Οὗτος φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ μικρὸς λιμὴν ὅστις σήμερον καλεῖται Λουτρόν, πλησίον τῶν Σφακίων, πλησίον τοῦ ὁποίου ὄχι μόνον ὑπάρχει ὁρμίσκος τις καλούμενος καὶ τὴν σήμερον Φοίνικας, ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν τῆς κωμοπόλεως Σφακίων σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Φοινίκης.

(⁴) Πράξ. κζ'. 15: «τοῦ πλοίου μὴ δυναμένου ***ἐνοφθαλμεῖν*** τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα».

(⁵) Ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ Tischendorf (1904) παραδέχεται ἀντὶ τοῦ «Εὐροκλύδων» τὴν γραφὴν «Εὐρακύλων», ἥτις καὶ συμφωνεῖ μὲ τὴν λατινικὴν μετάφρασιν τοῦ Ἱερωνύμου «Euro-aquilo». Ὁ ἄνεμος aquilo (ἀκύλων) τῶν Ρωμαίων εἶναι περίπου ὁ Ἑλληνικὸς «μεσοβορρᾶς» (σήμερον «γρεγο-τραμουντάνα», ἤτοι, ΒΑνατολικός. Ὁ Εὖρος εἶναι ὁ νοτιοανατολικὸς (σιρόκος). Ὥστε «εὐρακύλων» εἶναι ἄνεμός τις μεταξὺ τῶν δύο τούτων, ἤτοι περίπου ὁ ***μεσαπηλιώτης*** (γρεγο-λεβάντες). Ἄλλοι ὅμως ἑρμηνευταὶ προτιμῶσι τὴν γραφὴν «Εὐροκλύδων», ἣν ἑρμηνεύουσιν ὡς ἄνεμον «εὖρον», ἤτοι, νοτιοανατολικὸν σφοδρότατον, συνοδευόμενον ὑπὸ «κλύδωνος», ἤτοι, τεραστίων κυμάτων.

ἥτις κεῖται ΔΝΔυτικῶς, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Φοίνικος, τοῦθ' ὅπερ ἀκριβῶς ἐπεζήτουν οἱ τῷ πλοίῳ. Ἔπνευσε λοιπὸν ὁ ἄνεμος οὗτος ἀπὸ σημείου τινὸς ὀλίγον βορειότερον τοῦ Εὔρου κειμένου, ἦτο δηλ. ἢ Ἀπηλιώτης (λεβάντες) ἢ Μεσαπηλιώτης (γρέγο-λεβάντες), μᾶλλον δὲ ὁ δεύτερος οὗτος, ὅστις φημίζεται ὡς θυελλώδης εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα. Τοιοῦτος ἄνεμος πράγματι θὰ ἀπεμάκρυνε τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς Κρητικῆς ἀκτῆς πρὸς τὴν Γαῦδον, εἶτα δὲ θὰ τὸ προώθει κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν Μελίτην.

Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Λουκᾶ (ἥτις σημειωτέον ὅτι ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τῶν σημερινῶν ναυτικῶν ὡς ἀληθοφανεστάτη καὶ ἀκριβὴς) τὸ σκάφος, ἐλαυνόμενον ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου, μετ' ὀλίγον ἐπλησίασε πρὸς τὴν μικρὰν νῆσον Γαῦδον [1], ἐκεῖ δὲ εὑρόντες οἱ ναῦται δι' ὀλίγην ὥραν σχετικῶς ὑπήνεμον μέρος, ἔλαβον μέτρα τινα ἀσφαλιστικά, ἅτινα ἦτο ἀδύνατον νὰ ληφθῶσιν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. Ἀνέσυραν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τὴν λέμβον (σκάφην), τὴν ὁποίαν ἐρυμούλκουν· ἔζωσαν τὸ σκάφος τοῦ πλοίου μὲ ὑποζώματα (ζωστῆρας, περὶ ὧν ἀνωτέρω), ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν εἰσροὴν ὕδατος διὰ τῶν ἁρμῶν τοῦ σκάφους· καὶ κατεβίβασαν τὸ μέγα ἱστίον («χαλάσαντες τὸ σκεῦος»). Φοβούμενοι δὲ μὴ παρασυρθῇ τὸ πλοῖον πρὸς τὴν Σύρτιν τῆς Β. Ἀφρικῆς, ἥτις μὲ τὰς ἀβαθεῖς ἀμμώδεις ἐκτάσεις της ἦτο τὸ φόβητρον τῶν ναυτιλλομένων, ἀπεφάσισαν, ὡς φαίνεται, χάριν ἀσφαλείας νὰ κρατῶσι τὴν πρῷραν ὅσον τὸ δυνατὸν πρὸς τὸν ἄνεμον, ἵνα μὴ καταποντισθῶσιν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκ τῆς πρύμνης, συνάμα δὲ ἵνα φέρωνται ὁλοὲν βορειότερον καὶ ἀπώτερον τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφῆκαν ὑψωμένον τὸν ἀρτέμονα, ἵνα κρατῇ τὸ πλοῖον εἰς ὡρισμένην κατεύθυνσιν. Κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως ἐφέροντο ἀπροστάτευτοι καὶ ἀκυβέρνητοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν κυμάτων.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔκαμον χύσιν διαφόρων πραγμάτων καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν σκευὴν (τὰ ἐξαρτήματα καὶ ναυτικὰ ἐφόδια) τοῦ πλοίου, ἵνα ἐλαφρώσωσι τὸ σκάφος, ὅπερ φαίνεται ὅτι «ἔκαμνε νερά». Ἀλλ' ἡ τρικυμία ἐξηκολούθει μαινομένη καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας οὔτε ὁ ἥλιος οὔτε τὰ ἄστρα ἦσαν ὁρατά, ἀλλὰ βαρὺς χειμὼν ἐπεκράτει, ὥστε οἱ ἐπιβαίνοντες τοῦ πλοίου, ἐξηντλημένοι ἐκ τῶν κόπων καὶ τῆς ἀσιτίας, ἀπώλεσαν πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας·

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς ἀπογνώσεως ὠρθώθη ἡ μορφὴ τοῦ δεσμίου Ἀποστόλου, ὅστις διὰ τῶν σθεναρῶν του λόγων ἐνέπνευσε νέον θάρρος καὶ νέαν ἐλπίδα εἰς τοὺς περὶ αὐτόν: «*Ἔπρεπεν, ὦ ἄνδρες, νὰ μοῦ ἀκούσητε καὶ νὰ μὴ ἀναχωρήσητε ἀπὸ τὴν Κρήτην· διότι οὕτω πῶς θὰ ἀπεφεύγομεν τὴν κακοπάθειαν καὶ ζημίαν ταύτην. Μ' ὅλα ταῦτα, σᾶς λέγω νὰ ἔχητε θάρρος· διότι οὐδεμία ψυχὴ ἐξ ἡμῶν θὰ χαθῇ, ἀλλὰ μόνον τὸ πλοῖον. Διότι αὐτὴν τὴν νύκτα ἐφάνη εἰς ἐμὲ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον λατρεύω, καὶ μοὶ εἶπε: Θάρρει, Παῦλε· πρέπει νὰ παρουσιασθῇς ἐνώπιον τοῦ Καίσαρος· καὶ ἰδού, ὁ Θεὸς σοὶ ἐχάρισε πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. Διὰ τοῦτο ἔχετε θάρρος, ὦ ἄνδρες, διότι ἔχω πεποίθησιν*

---

[1] Ὁ Λουκᾶς τὴν ἀναφέρει μὲ τὸ Ρωμαϊκὸν αὐτῆς ὄνομα ***Κλαύδη***. Ὁ Πτολεμαῖος τὴν ὀνομάζει ***Κλαῦδον***, ἀλλ' ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Πομπ. Μέλος τὴν λέγουσι ***Γαῦδον***, ὅπως ὀνομάζεται ἐπιτοπίως καὶ μέχρι σήμερον, ἀποτελοῦσα δῆμον τῆς ἐπαρχίας Σφακίων καὶ ἔχουσα πληθυσμὸν 233 ψυχῶν.

εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ. Καὶ μάλιστα, θὰ πέσωμεν ἐπάνω εἰς νῆσόν τινα».

Ἐν τούτοις, ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησεν. Ἀλλὰ τὴν δεκάτην τετάρτην νύκτα οἱ ναῦται ἀντελήφθησαν (ἄγνωστον πῶς), ὅτι ἐπλησίαζον εἰς γῆν τινα· ὅθεν ἔσπευσαν νὰ βυθομετρήσωσι διὰ τῆς βολίδος καὶ εὗρον ὀργυιὰς 20, ρίψαντες δὲ μετ' ὀλίγον πάλιν τὴν βολίδα, εὗρον ὀργυιὰς 15. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο σκότος καὶ ἐφοβοῦντο μήπως ἐξοκείλωσιν εἰς βραχώδη τινα παραλίαν, ἔρριψαν τέσσαρας ἀγκύρας ἐκ τῆς πρύμνης καὶ ἀνέμενον νὰ ἐξημερώσῃ. Ἀλλὰ οἱ ναῦται, ἐννοήσαντες ὅτι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς, ἠθέλησαν νὰ φύγωσι κρυφίως ἐκ τοῦ πλοίου καὶ κατεβίβασαν τὴν λέμβον ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτείνωσιν ἀγκύρας καὶ ἐκ τῆς πρῴρας. Ὁ Παῦλος ὅμως ἠννόησε τὸ τέχνασμά των καὶ τὸ ἀνέφερεν εἰς τὸν ἑκατόνταρχον, ὅστις διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ κόψουν τὰ σχοινιά, δι' ὧν ἐκρατεῖτο ἡ λέμβος, καὶ αὕτη παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἀφοῦ δὲ τῇ προτροπῇ τοῦ Παύλου ὅλοι ἔλαβον τροφήν, ἐλάφρυναν τὸ πλοῖον ρίπτοντες τὸ φορτίον τοῦ σίτου εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅτε ἔγεινεν ἡμέρα, εἶδον ὅτι εὑρίσκοντο ἀπέναντι μιᾶς ξηρᾶς ἀγνώστου καὶ κόψαντες τὰς ἀγκύρας ἐφέρθησαν πρὸς ἕνα αἰγιαλόν, ὅπου ἐκάθησεν ἡ πρῷρα, οἱ δὲ ἐπιβαίνοντες ριφθέντες εἰς τὴν θάλασσαν κατώρθωσαν νὰ ἐξέλθωσιν ἅπαντες σῷοι καὶ ἀβλαβεῖς εἰς τὴν ξηράν (¹)

Ἀφοῦ διεσώθησαν, τότε ἐγνώρισαν ὅτι ἡ γῆ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξῆλθον, ἦτο ἡ νῆσος Μελίτη (²). Οἱ κάτοικοι (³) τοὺς ὑπεδέχθησαν φιλανθρώπως καὶ τοῖς παρέ-

(¹) Ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει τὴν λεπτομέρειαν ὅτι, καθ' ἣν στιγμὴν προσήραξε τὸ πλοῖον, οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται, φοβούμενοι μήπως οἱ δέσμιοι διαφύγωσι κολυμβῶντες, ἐσκέφθησαν νὰ τοὺς θανατώσωσιν. Ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος, θέλων νὰ διασώσῃ τὸν Παῦλον, τοὺς ἠμπόδισεν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ διέταξε τοὺς πάντας νὰ ριφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ σωθῶσι κολυμβῶντες μέχρι τῆς ξηρᾶς.

(²) Τινὲς ἐκ τῶν ἑρμηνευτῶν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἀρνοῦνται ὅτι ἡ νῆσος αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξώκειλεν ὁ Παῦλος, ἦτο ἡ σημερινὴ Μάλτα καὶ διατείνονται ὅτι εἶναι ἡ ἑτέρα ἐκείνη Μελίτη, παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Δαλματίας εἰς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Τὴν γνώμην ταύτην βασίζουσι κυρίως ἐπὶ τῆς φράσεως τοῦ Λουκᾶ (Πράξ. κζ' 27): «διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ». Κατὰ τῆς γνώμης ταύτης ὑπάρχουσι τρία ἀναντίρρητα ἐπιχειρήματα: ***Πρῶτον,*** ὅτι ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς νήσου Γαύδου μέχρι τῆς Μελίτης τοῦ Ἀδριατικοῦ εἶναι 780 γεωγραφικὰ μίλια, ἐνῷ μέχρι τῆς Μάλτας εἶναι μόνον 490 μίλια. Οἱ ναυτικοὶ εἰδικοί, οἵτινες ἐξήλεγξαν τὴν ἀφήγησιν τοῦ Λουκᾶ, ἀποφαίνονται ὅτι ἓν πλοῖον, φερόμενον προσήνεμον ὑπὸ τῆς τρικυμίας, ὅπως ἐν προκειμένῳ, θὰ προωθεῖτο μὲ ταχύτητα 1 ½ μιλίου καθ' ὥραν, ἤτοι, ἐντὸς 13 ½ ἡμερῶν θὰ διήνυεν ἀπόστασιν 488 μιλίων, δηλ. ἀκριβῶς τὴν ἀπόστασιν μέχρι Μάλτας, ἐνῷ μέχρι τῆς ἑτέρας Μελίτης θὰ ἐχρειάζοντο 520 ὧραι, ἤτοι 21 ½ ἡμέραι. ***Δεύτερον,*** ὅτι ἐκ τῆς Ἀδριατικῆς Μελίτης θὰ ἦτο περιττὸν νὰ συνεχισθῇ τὸ ταξείδιον εἰς Ρώμην διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἰταλίας μέχρι Ποτιόλων· θὰ ἦτο ἀπείρως συντομώτερον καὶ πρακτικώτερον νὰ διεπεραιοῦντο οἱ δέσμιοι καὶ ἡ συνοδία των εἰς Βρινδήσιον καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Ρώμην. ***Τρίτον,*** θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ φθάσῃ τὸ πλοῖον ἐκ Κλαύδης εἰς τὴν Ἀδριατικὴν Μελίτην, ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει νὰ πνέῃ ὁ Εὐροκλύδων· θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγερθῇ ἄλλος ἄνεμος νότιος, ὅστις νὰ προωθήσῃ τὸ πλοῖον πρὸς βορρᾶν καὶ νὰ τὸ φέρῃ ἐντὸς τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἀδρίας καταπίπτει εὐθὺς ὡς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς «Ἀδρίαν» ὠνόμαζον ὁλόκληρον τὸ μεταξὺ Σικελίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος πέλαγος.

(³) Ὁ Λουκᾶς τοὺς ὀνομάζει βαρβάρους», διότι φαίνεται ὅτι καὶ τότε, ὅπως καὶ τὴν σήμερον, ὡμίλουν ἰδίαν διάλεκτον, διάφορον πάσης ἄλλης.

σχον περίθαλψιν, ὁ δὲ προεστὼς τῆς νήσου, Πόπλιος τὸ ὄνομα, ἐφιλοξένησε τὸν Ἀπόστολον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Τὴν φιλοξενίαν ταύτην ἀνταποδίδων ὁ Παῦλος, ἰάτρευσε τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου, πάσχοντα ἐκ πυρετοῦ καὶ δυσεντερίας. Ἡ θεραπεία αὕτη, ὡς καὶ ἡ θαυματουργικὴ διάσωσις τοῦ Παύλου ἀπὸ τοῦ δήγματος μιᾶς ἐχίδνης, ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἐντοπίων εἰς περιωπὴν θεοῦ· καὶ προσερχόμενοι πανταχόθεν οἱ ἀσθενεῖς ἐθεραπεύοντο ὑπ' αὐτοῦ. Ἐπεδαψίλευσαν δὲ εἰς τὸν Ἀπόστολον καὶ τοὺς δύο συνοδούς του πολλὰς τιμὰς καὶ ὅταν ἀνεχώρησαν, τοὺς ἐφωδίασαν μὲ τὰ χρειώδη.

Οἱ ἀποβιβασθέντες εἰς Μελίτην ναυαγοί, ἀφοῦ παρέμειναν ἐκεῖ ἐπὶ τρεῖς μῆνας, ἀπέπλευσαν ἐπὶ πλοίου Ἀλεξανδρινοῦ, φέροντος σημαίαν τῶν Διοσκούρων, τὸ ὁποῖον εἶχε παραχειμάσει ἐν τῇ νήσῳ. Ἡ πρώτη των προσέγγισις ὑπῆρξεν εἰς Συρακούσας, ἔπειτα ἦλθον εἰς Ρήγιον (εἰς τὰ στενὰ τῆς Μεσσήνης) καὶ τέλος εἰς Ποτιόλους, ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, ὅπου ἦτο ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ρώμης. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος καὶ οἱ συνοδοί του, εὑρόντες ἀδελφοὺς Χριστιανούς, παρέμειναν μετ' αὐτῶν ἑπτὰ ἡμέρας. Μεθ' ὃ ἐξεκίνησαν πεζῇ διὰ τῆς μεγάλης Ἀππίας ὁδοῦ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν, συνοδευόμενοι βεβαίως ὑπὸ τοῦ καλοῦ ἑκατοντάρχου Ἰουλίου καὶ τῶν στρατιωτῶν του. Οἱ ἐν Ρώμῃ ἀδελφοί, μαθόντες ἐν τῷ μεταξὺ ὅτι ἔρχεται ὁ μέγας Ἀπόστολος, ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησίν του, οἱ μὲν μέχρι Τριῶν Ταβερνῶν (48 χιλιόμετρα), οἱ δὲ μέχρι Ἀππίου Φόρου (63 χιλιόμ.). «Τοὺς ὁποίους ἰδὼν ὁ Παῦλος, εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἔλαβε θάρρος».

Καὶ οὕτως ἔφθασεν ὁ μέγας Ἀπόστολος εἰς τὴν κοσμοκράτειραν Ρώμην, κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 61 μ. Χρ. (ἀκολουθεῖ)

"ΩΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ"

Πῶς πιστεύουν τὰ παιδία; Ὁποία τις εἶναι ἡ παιδικὴ πίστις; Ὁποῖον εἶναι τὸ παιδικὸν πνεῦμα;

Τὸ παιδικὸν πνεῦμα δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ καχυποψίαν, ἀπὸ ἀνταγωνισμόν, ἀπὸ προκατάληψιν, διότι δὲν ἔλαβεν ἀκόμη πεῖραν τῆς ζωῆς. Εἶναι απονήρευτον καὶ εἰλικρινές. Ἔχει ἄπειρον ἐπιδεκτικότητα ἀγάπης, ἐμπιστοσύνης καὶ θαυμασμοῦ. Ἡ περιέργειά του εἶναι ἀπεριόριστος. Διαρκῶς ἐξετάζει, ἐρωτᾷ, ζητεῖ νὰ μάθῃ. Δὲν ἔχει αὐτοπεποίθησιν καὶ οἴησιν, ἀλλ' ὅμως αἱ αὐθόρμητοι κρίσεις του, αἱ ὁρμέμφυτοι προμαντεύσεις του εἶναι πολλάκις ἀπιστεύτως ὀρθαί. Ὁ παιδικὸς νοῦς ἀναπαριστᾷ τὸ ἀρχέτυπον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἐξῆλθε ἄρτιον καὶ διαυγὲς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πλάστου.

Ἐξ ὅλων τῶν ἰδιοτήτων τοῦ παιδικοῦ πνεύματος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξῆρε τὴν ***ταπεινοφροσύνην***, τὸ ***εὐδίδακτον***, ὅταν εἶπε τὰς βαρυσημάντους ἐκείνας λέξεις: «Ἐὰν μὴ ἐπιστρέψητε καὶ γίνητε ***ὡς τὰ παιδία***, δὲν θέλετε εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ιη' 3). Καὶ ἄλλοτε πάλιν:

«Εὐχαριστῶ σοι, Πάτερ, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφοὺς καὶ συνετοὺς καὶ ἐφανέρωσας αὐτὰ εἰς νήπια» (Ματθ. ια´ 25).

Ὁ Κύριος ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας δὲν διέκρινον ἐκεῖνοι. οἱ σύγχρονοι Ἰουδαῖοι, οἵτινες ἠξιώθησαν νὰ γίνουν αὐτόπται μάρτυρες τῶν θαυμάτων Του καὶ νὰ ἀκούσουν τὴν διδαχήν Του. διότι εἶχον διεστραμμένον τὸν νοῦν καὶ πεπωρωμένην τὴν διάνοιαν, ὥστε νὰ μὴ κατανοοῦν τὰ τὰ πνευματικά. Κατακρίνει τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν πείσμονα ἄρνησιν ὀφθαλμοφανῶν ἀποδείξεων καὶ μαρτυριῶν, ἐκ μέρους τῶν «σοφῶν καὶ συνετῶν» Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες δὲν διέκρινον τὰ πνευματικὰ ἐκ προκαταλήψεως, ἐξ ἰδιοτελείας καὶ ἐκ τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ ἐπαίνου καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Πόσον ἀπεῖχε τὸ πνεῦμα τούτων ἀπὸ τὸ παιδικὸν πνεῦμα, ὅπερ ἐξῆρεν ὁ Κύριος!

Ὁ πρώτιστος ὅρος τῆς γνώσεως εἶναι ἡ ***ἐπιθυμία τοῦ μανθάνειν,*** ἡ ***προθυμία τοῦ διδάσκεσθαι.*** Προϋποθέτει δὲ αὕτη τὴν ἄγνοιαν τοῦ ζητήματος, περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται. Ὁ ἀπροθύμως ἢ μὲ προκατάληψιν ἐξετάζων ζήτημά τι δὲν δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πλήρη καὶ ὀρθὴν περὶ αὐτοῦ γνῶσιν. Ἡ διανοητικὴ ὑπερηφανία εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ γνώρισμα τῆς ***ἡμιμαθείας.*** Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἀληθεύει τοῦτο προκειμένου περὶ πνευματικῶν ζητημάτων,

Ἀλλ' ἡ διανοητικὴ ἀμεροληψία καὶ ὀξυδέρκεια δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἀντίληψιν τῶν πνευματικῶν. Ταῦτα γίνονται ἀντιληπτὰ ὑπὸ τῆς εἰδικῆς διαισθήσεως, ἥτις ἀντιλαμβάνεται τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Εἶναι εὐαισθησία καὶ ἔφεσις τῆς συμπαθῶς διακειμένης ψυχῆς, ἥτις ἀνακαλύπτει τὰς ἀξίας ταύτας εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἄλλων καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς ταύτας. Ὁ εὐθὺς χαρακτὴρ ἀναγνωρίζει τὸν εὐθὺν χαρακτῆρα, ὁ ἄφοβος τὸν γενναῖον, καὶ τοῦτο ἐνστίκτως. Παρατηρεῖται ἡ τοιαύτη διαίσθησις εἰς τὰ παιδία, τῶν ὁποίων πολλάκις ἐκπλήττει ἡ ὀρθὴ κρίσις ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων. Τὴν τελειοτέραν αὐτῆς ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ ἔχοντες πεῖραν τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν. Δι' αὐτοὺς ἡ ἀλήθεια ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἐκπροσώπησις τῆς θρησκείας τοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ, δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς περὶ τούτου διδασκαλίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς πείρας τῆς θείας ἀγάπης, ἥτις εἶναι τὸ πρίσμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνακαλύπτονται καὶ αἱ ἄλλαι πνευματικαὶ ἀξίαι καὶ ἀποτελεῖται ἡ βάσις τῆς περὶ τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν γνώσεως, τὴν ὁποίαν δὲν ἀποκτᾷ τις διὰ τῆς ὀξυδερκείας καὶ νοημοσύνης. Ἡ τοιαύτη διαίσθησις τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν πραγμάτων χαρακτηρίζει, ὡς εἴπομεν, ἐν κατωτέρῳ βαθμῷ, τὸ παιδικὸν πνεῦμα, εἶναι δὲ ἀπαραίτητος πρὸς κατανόησιν τῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι λοιπὸν ἀνεξάρτητον τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως—προσὸν μιᾶς ψυχῆς ἀπροκαταλήπτου καὶ ἀνεπηρεάστου, μιᾶς διαθέσεως συμπαθοῦς καὶ ταπεινόφρονος. Ὁ ἔχων τὴν ἐκ τῆς πείρας γνῶσιν ἔχει γνῶσιν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον πεποίθησιν εἰς ὅτι πιστεύει. Εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ ἀθέου καὶ τὸν ἐνδοιασμὸν τοῦ σκεπτικιστοῦ ἀντιτάσσει τὴν βεβαιότητα, λέγων: «Ἐδοκίμασα καὶ ἐβεβαιώθην. Πιστεύω εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ δίδαγμα τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ταῦτα ἐπραγματοποιήθησαν εἰς ἐμέ. Ὑπήκουσα εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Χριστοῦ,

καὶ ἐν Αὐτῷ εὗρηκα παρηγορίαν, ἀνακούφισιν, ἐνίσχυσιν, ὁδηγίαν, εἰρήνην. Εἶμαι ἀτάραχος καὶ εὔελπις ἐν μέσῳ στενοχωρίας καὶ δοκιμασιῶν, διότι ἐξεύρω εἰς ποῖον ἐπίστευσα».

Τῆς τοιαύτης πεποιθήσεως ὑπάρχει ἆρά γε τρόπος βεβαιώσεως, ἐλέγχου, ἀποδείξεως ὅτι αἱ πνευματικαὶ ἀλήθειαι εἶναι πραγματικότης καὶ ὄχι χίμαιρα;

Ναί, μᾶς τὴν ὑπέδειξεν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν: «Ἐάν τις θέλῃ νὰ πράξῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, θέλει γνωρίσει περὶ τῆς διδαχῆς, ἂν ἦναι τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. ζ΄. 14). Πρὸ τῆς μεθόδου ταύτης τῆς πειραματικῆς, ὑποχωρεῖ κάθε συζήτησις, πᾶς ἐνδοιασμός. Ἡ ἐκ τῆς δοκιμῆς βεβαίωσις εἶναι ἡ βάσις καὶ πάσης κοσμικῆς γνώσεως. Τὴν σύνθεσιν τῶν οὐσιῶν καὶ τὰς ἑνώσεις τῶν στοιχείων αὐτῶν βεβαιοῖ τὸ ἐργαστήριον, τὸ δὲ πόρισμα τῆς δοκιμῆς εἶναι πλέον ἀνέκκλητον. Τὴν μέθοδον τῆς δοκιμῆς ἐφαρμόζει καὶ τὸ παιδίον, πειθόμενον εἰς τὸν λόγον τῶν γονέων του. Δοκιμάζει καὶ πείθεται· πιστεύει δὲ διότι ἐδοκίμασε. Τὴν πεῖραν ἔχοντες τῆς δυνάμεως τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ οἱ μάρτυρες· καὶ οἱ ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως δὲν ἐφοβήθησαν τὸ μαρτύριον καὶ τὸ ὄνειδος. Καὶ τοὺς σήμερον ἐν πίστει διερχομένους τὰς τρικυμίας τοῦ βίου στηρίζει ἡ αὐτὴ πεῖρα καὶ βεβαιότης. Διότι αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Χριστοῦ δὲν παρεγράφησαν, οὔτε ἠτόνησαν διὰ τοῦ χρόνου. Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἔχουσιν ὀλιγωτέραν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ σήμερον, ὁπόταν δὲν τοὺς ἀπειλεῖ ἡ μάχαιρα καὶ τὸ πῦρ τοῦ διωγμοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπιφοβωτέρα καὶ πολὺ ὑπουλωτέρα ἀποσύνθεσις τῆς Χριστιανικῆς ὑποστάσεως ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου τοῦ ***κοσμικοῦ φρονήματος,*** τὸ ὁποῖον πολυτρόπως ἀπορροφᾷ τὴν ἰκμάδα τῆς ζώσης καὶ δρώσης πίστεως καὶ ἀφήνει μόνον τὸν ξηρὸν φλοιὸν τῆς διανοητικῆς ἀποδοχῆς;

Πᾶσα ἐξ ἀκοῆς οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ πείρας βεβαιουμένη γνῶσις εἶναι εὐπρόσβλητος, εὐκόλως κλονίζεται ἢ καὶ ἀναιρεῖται. Ἀλήθεια θεωρητική, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδοκίμασέ τις εἰς τὴν πρᾶξιν, ἀποδίδει γνῶσιν θολὴν καὶ ὁμιχλώδη, ἥτις δυνατὸν νὰ διαλυθῇ. Τουναντίον ἀλήθεια, ἥτις ἀποκρυσταλλοῦται διὰ τῆς ἐφαρμογῆς, ἀποτελεῖ γεγονός,—ἁπτὸν ἀντικείμενον γνώσεως. Ἂς φοβώμεθα ὅθεν τὴν θεωρητικὴν συναίνεσιν εἰς τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, ὅταν αὕτη δὲν ἐνισχύεται καὶ διὰ τῆς πείρας. Ἂς δυσπιστῶμεν πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκδηλοῦται δι' ἀναλόγων ἔργων, δι' ἀναλόγου ζωῆς. Μάτην θαυμάζομεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνῷ δὲν κινούμεθα εἰς ***ἀγάπην πρὸς αὐτόν.*** Μάτην ἐξαίρομεν τὸν ἄσπιλόν Του βίον ἐνῷ δὲν ἀγωνιζόμεθα νὰ Τὸν ***ἀκολουθήσωμεν.*** Ὁ τοιοῦτος θαυμασμός, ὁ τοιοῦτος ἔπαινος, ἄνευ ἀναλόγου προσπαθείας, εἶναι ἄγονος, εἰς αὐτὴν δὲ τὴν διανοητικὴν ἀποδοχὴν καὶ συναίνεσιν ἀρκούμενοι καὶ ἐκ ταύτης βαυκαλιζόμενοι, κινδυνεύομεν νὰ ἀπολέσωμεν κάθε ἰκμάδα Χριστιανικῆς ζωτικότητος, νὰ παριέλθωμεν εἰς ἀτροφίαν πνευματικὴν καὶ ἐν τέλει νὰ λάβωμεν τὴν τύχην τῶν τριβόλων, ἅτινα ἐκριζοῦνται καὶ καίονται, ἵνα μὴ ἀνωφελῶς καταργῶσι τὴν γῆν.

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ
ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑ.

Γ'.

Δυστυχῶς τὸ ἑπόμενον ἔτος ἡ πανώλης, ἥτις πρὶν ἐμαίνετο ἐν Γερμανίᾳ κατὰ μῆκος τοῦ Ρήνου, εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ἔκαμε θραῦσιν ἐν Βέρνῃ καὶ Ζυρίχῃ καὶ ἔφθασε μέχρι τῆς Γενεύης. Εἰς τὴν φοβερὰν ἐπιδημίαν προσετέθη, ὡς πολλάκις τοῦτο συμβαίνει, καὶ τὸ φάσμα τῆς πείνης. Αἱ ἀρχαὶ ἔλαβον ὅσα ἠδύναντο μέτρα, μεταφέροντες καὶ ἀπομονώνοντες τοὺς ἀρρώστους εἰς ἓν λοιμοκαθαρτήριον ἔξω τῶν πυλῶν τῆς Γενεύης. Ἐκεῖ ὁ Καλβῖνος καί τινες συνεργάται του ἠθέλησαν νὰ μεταβοῦν πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν ἀσθενῶν, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις ἀπηγόρευσε τοῦτο εἰς τὸν Καλβῖνον, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν δὲν ἠδύνατο νὰ ριψοκινδυνεύσῃ. Κατὰ τὸ 1545 νέα ἐπιδημία ἐπεσκέφθη τὴν Γενεύην καὶ ἀπεδεκάτισε τὸν πληθυσμόν. Αἱ δὲ θεομηνίαι αὗται μεγάλως ἐδυσχέραναν τὸ ἔργον τοῦ Καλβίνου.

Ἐν Γενεύῃ ὁ Καλβῖνος ἦτο ποιμήν, κῆρυξ, διδάσκαλος θεολογίας, ἐπιθεωρητὴς σχολείων καὶ ἀρχηγὸς τῆς μεγάλης Ἀναμορφωτικῆς κινήσεως, ὄχι μόνον ἐν Ἑλβετίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Ἦτο χαλκέντερος ἐν τῇ ἐργασίᾳ, κοιμώμενος ὀλίγας μόνον ὥρας καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τρώγων μόνον ἅπαξ τῆς ἡμέρας. Ὑποφέρων διαρκῶς ἀπὸ δυσπεψίαν, πυρετοὺς καὶ κεφαλαλγίας, συχνάκις ἠναγκάζετο νὰ μείνῃ κλινήρης· ἀλλὰ καὶ τότε ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος, ὑπαγορεύων εἰς νεαροὺς γραμματεῖς ἐπιστολάς, ἀπαντήσεις, ἑρμηνείας τῆς Γραφῆς καὶ ἄλλα θεολογικὰ ἔργα. Ἐκήρυττεν οὐ μόνον τὰς Κυριακὰς ἀλλὰ καὶ τρὶς τῆς ἑβδομάδος. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπορίας ἄξιον ὅτι ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν μόλις 55 ἐτῶν.

***

Θὰ ἐξηρχόμην ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς παρούσης διαλέξεως, ἐὰν ἐπεχείρουν ἐγώ, ὁ μὴ εἰδικὸς περὶ τὴν θεολογίαν, νὰ σᾶς ἐκθέσω τὸ θεολογικὸν σύστημα τοῦ Καλβίνου. Ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν μου ἀπόψε ἄλλοι ἀπείρως ἐγκρατέστεροι τοῦ θέματος τούτου, καὶ θὰ τὸ ἐθεώρουν εὐτύχημα, ἂν τοὺς παρεκάλει ὁ Σύλλογός σας νὰ κάμουν μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας διαλέξεις σχετικὰς μὲ αὐτό.

Θὰ ἀρκεσθῶ ὅθεν εἰς τὸ νὰ ἐκθέσω ἐν ὀλίγοις τὸ ἐκκλησιαστικὸν σύστημα τοῦ μεγάλου Ἀναμορφωτοῦ τῆς Γενεύης, περὶ τοῦ ὁποίου γνωρίζομεν ἤδη ὅλοι ἀρκετὰ πράγματα, ἀφοῦ καὶ αἱ ἰδικαί μας Ἑλληνικαὶ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι εἶναι ὠργανωμέναι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Καλβινικοῦ ἢ Πρεσβυτερικοῦ συστήματος.

Ὁ Καλβῖνος εἶχε μεγάλην προσκόλλησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καθολικότητος καὶ ἑνότητος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Κακῶς κατηγορεῖται αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀναμορφωταὶ τοῦ 16ου αἰῶνος ὡς διασπάσαντες τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτοὶ ἐξηγέρθησαν οὐχὶ κατὰ τῆς «μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας», ἀλλὰ κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ ἑτεροδιδασκαλιῶν, αἵτινες διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἶχον εἰσχωρήσει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἐζήτησαν δὲ νὰ ἐπαναφέρουν

τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν εἰς τὸ Ἀποστολικὸν καθεστώς. Ὅπως οἱ παλαιοὶ προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ ἐξηγέρθησαν κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς ἐξαχρειώσεως τοῦ ἱερατείου ἐν τῇ Π. Οἰκονομίᾳ, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν ἐκαυτηρίασε τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὰς καταχρήσεις τῶν ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Φαρισαίων τῆς ἐποχῆς Του, οἵτινες ἐκάθηντο ἐπὶ τὴν καθέδραν τοῦ Μωϋσέως, οὕτω καὶ οἱ Ἀναμορφωταὶ τοῦ 16ου αἰῶνος ἐδικαιοῦντο νὰ ἐγείρωσι σταυροφορίαν κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ ἑτεροδιδασκαλιῶν τοῦ Παπισμοῦ τῶν ἡμερῶν των.

Ὁ Καλβῖνος, ἀκόμη σαφέστερον καὶ ἀπὸ τὸν Λούθηρον καὶ τὸν Ζβίγγλιον, διακρίνει τὴν «ὁρατὴν» καὶ τὴν «ἀόρατον» Ἐκκλησίαν. Ἡ **ὁρατὴ** εἶναι ὁ ἐπίγειος φανερὸς ὀργανισμός, ὁ περιλαμβάνων πάντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ φέροντας τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ **ἀόρατος** περιλαμβάνει μόνον τοὺς ἀληθεῖς πιστοὺς ὅλων τῶν αἰώνων. Δὲν εἶναι δύο Ἐκκλησίαι χωρισταὶ ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἡ μία συμπεριλαμβάνεται ἐντὸς τῆς ἄλλης. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδαξε, διὰ τῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων καὶ τῆς παραβολῆς τοῦ δικτύου (τῆς σαγήνης), ὅτι εἰς τὴν **ὁρατὴν** ἐπίγειον Ἐκκλησίαν μοιραίως θὰ συνυπάρχωσιν οἱ ἀληθεῖς καὶ οἱ μὴ ἀληθεῖς Χριστιανοί, καὶ μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει ποῖοι εἶναι οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, μόνον δὲ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ θὰ γίνῃ ὁ χωρισμὸς τῶν ζιζανίων ἀπὸ τὸν σῖτον. Ἡ **ἀόρατος** Ἐκκλησία εἶναι ὁ πυρὴν ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας, καὶ περιλαμβάνει πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστήσαντας εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Καλβῖνος ἐδίδαξεν ὅτι τὴν ὁρατὴν Ἐκκλησίαν ὀφείλομεν πάντες νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ ἀνήκωμεν εἰς αὐτήν, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῇ ὑποκριταὶ καὶ ἀνάξιοι.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωσις τοῦ Καλβίνου ἐβασίζετο εἰς ὡρισμένας κεφαλαιώδεις ἀρχάς. Εἰς τὴν ὀργάνωσιν ταύτην τὸν συνέδραμον πολὺ καὶ αἱ νομικαί του γνώσεις. Ἀπέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τάξιν καὶ ὀργάνωσιν, ὑποτεταγμένην ὅμως πάντοτε εἰς τὴν ὑγιᾶ διδασκαλίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ζωήν.

Αἱ κεφαλαιώδεις ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ὡς βάσεις, ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1) Ἡ αὐτονομία ἢ αὐτοδιοίκησις τῆς Ἐκκλησίας, μὲ κεφαλὴν μόνον τὸν Χριστόν.

2) Ἡ ἰσότης εἰς τὸν κλῆρον.

3) Ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ πειθαρχίαν τῆς Ἐκκλησίας.

4) Ἡ σύμπραξις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἀμοιβαίως ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἐμφορουμένων ἀμφοτέρων ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Πολιτείαν ἐκήρυττε καὶ ὁ Παπισμὸς καὶ κηρύττει μέχρι σήμερον, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀξίωσιν ὅπως ἡ Ἐκκλησία (ἢ μᾶλλον ὁ Πάπας) διευθύνῃ καὶ κυβερνᾷ τὴν Πολιτείαν, ὡς ἀλάθητος ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Καλβῖνος ἤθελε τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον τῆς Πολιτείας εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα, οὐχὶ ὅμως ἐπιβαλλομένην εἰς τὴν Πολιτείαν εἰς τὰ κοσμικά. Ἤθελε «τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

Ἀλλὰ καὶ ἠρνεῖτο ὁ Καλβῖνος τὴν ἀξίωσιν πολλῶν Εὐρωπαίων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἕκαστος κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας του. Καὶ ἔλεγεν ὅτι μίαν κεφαλὴν ἔχει ἡ Ἐκκλησία, καὶ αὐτὴν ὄχι κοσμικὴν ἀλλὰ πνευματικὴν—τὸν Χριστόν.

Ὡς πρὸς τὴν ***ἰσότητα ἐν τῷ κλήρῳ,*** ὁ Καλβῖνος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἀποστολικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ὑπῆρχον μόνον ***ἐπίσκοποι*** (οἱ καὶ πρεσβύτεροι λεγόμενοι) καὶ ***διάκονοι,*** ἀπέρριπτε δὲ τὴν ἱεραρχίαν. Δὲν κατεδίκαζε μὲν τὴν ὕπαρξιν ἐπισκόπων ὡς χωριστῆς βαθμίδος τοῦ κλήρου, εἰς χώρας ὅπου τοῦτο ἦτο πατροπαράδοτον ἢ ἐνεδεικνύετο ἐκ τοπικῆς ἢ ἐθνικῆς ἀνάγκης, ὅπως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Πολωνίᾳ. Ἀλλ' ἐκήρυττε τὸν Πρεσβυτερισμόν, ἤτοι, τὴν διὰ τῶν πρεσβυτερίων διοίκησιν, ὡς τὴν ἀληθῆ Ἀποστολικὴν ὀργάνωσιν.

Ὡς πρὸς τὴν ***συμμετοχὴν τῶν λαϊκῶν,*** τοῦ λαοῦ, ***εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας,*** τὴν ἀρχὴν ταύτην πρῶτος ὁ Λούθηρος ἀνεκήρυξεν, ἀλλ' ὁ Καλβῖνος τὴν ἀνέπτυξε καὶ τὴν ἐσυστηματοποίησε, τὴν σήμερον δὲ τὴν ἔχουσιν ἀσπασθῆ σχεδὸν ἅπασαι αἱ Εὐαγγελικαὶ ἀποχρώσεις. ἀκόμη καὶ οἱ Ἀγγλικανοί. Ὥρισε δὲ ὅπως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀσκῆται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν πρεσβυτέρων, τῇ συγκαταθέσει τῆς ὁλομελείας τῆς ἐκκλησίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ***σύμπραξιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας,*** ὁ Καλβῖνος ἐθεώρει ἀμφοτέρας ὡς τοὺς δύο βραχίονας τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Βασιλείας Του ἐπὶ τῆς γῆς. Συχνάκις ἐκατηγορήθη ὁ Καλβῖνος καὶ ζῶν καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, ὡς δημιουργήσας ἓν σύστημα ***θεοκρατικὸν***—ἓν σύστημα δηλ. ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Ἐκκλησία ὑπερίσχυε τῆς Πολιτείας. Καὶ ὠνομάσθη ὑπὸ πολλῶν καὶ τότε καὶ ἔκτοτε «ὁ Πάπας τῆς Γενεύης». Τοῦτο εἶναι παρανόησις τῆς δράσεως καὶ τῆς σκέψεως τοῦ Καλβίνου. Ἤθελε μὲν στενὴν σχέσιν καὶ συνεργασίαν μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἀλλ' ἑκάστην τούτων κυρίαρχον εἰς τὰ τῆς ἁρμοδιότητός της. Αὐτὸς ὁ ἴδιος οὐδέποτε ἐδέχθη πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἀπέκλειε δὲ τοὺς κληρικοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκλέγωνται εἰς πολιτικὰ ἀξιώματα. Ἤθελεν ὅπως Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία ἔχωσιν ὡς ὑπέρτατον γνώμονα τῆς δράσεώς των τὸ ἀποκεκαλυμμένον θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἤθελε τὴν Ἐκκλησίαν ἐνισχύουσαν ἠθικῶς τὴν Πολιτείαν, τὴν δὲ Πολιτείαν ἐνισχύουσαν κοσμικῶς τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὴ ἦτο ἡ θεοκρατία τοῦ Καλβίνου—θεοκρατία, είς τὴν ὁποίαν ***ἐπεκράτει ἡ θρησκεία*** (ὄχι ἡ Ἐκκλησία). Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ Καλβινικὸν σύστημα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας συμμετέχει καὶ ὁ λαός, ἡ θεοκρατία του ἀποδεικνύεται ***λαοκρατικὴ*** καὶ ὄχι ἱεροκρατική, ὅπως τὴν ἤθελε καὶ τὴν θέλει ὁ Παπισμός.

Ἡ στενὴ ὅμως αὕτη σχέσις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, ὡς τὴν ἐνομοθέτει ὁ Καλβῖνος, ἐνεῖχε καὶ κινδύνους, διότι συνεπήγετο τὴν ***οἰκονομικὴν ἐξάρτησιν*** τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Πολιτείαν. Ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τῆς Γενεύης ὥριζε καὶ ἐπλήρωνε τοὺς μισθοὺς τῶν ποιμένων καὶ ἠξίου νὰ ἐγκρίνῃ ἢ μὴ τὴν μετάκλησιν ἢ τὴν μετάθεσιν αὐτῶν ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν. Ἡ Ἀναμεμορφωμένη λοιπὸν Ἐκκλησία τῆς Γενεύης ἦτο Ἐκκλησία τοῦ Κράτους, καὶ αἱ Ἀναμεμορφωμέναι Ἐκκλησίαι ἐν Σκωτίᾳ, Γαλλίᾳ, Ὁλλανδίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ ἔλαβον καὶ αὗται τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα, δεχόμεναι μαζὺ μὲ τὴν κρατικὴν ἐπιχορήγησιν καὶ τὴν κρατικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὴν ἐσωτερικήν των διοίκησιν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τῶν αἰώνων αἱ Ἐκκλησίαι αὗται ᾐσθάνθησαν τὸ ἐπιζήμιον τῆς τοιαύτης ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς Πολιτείας καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας ἐγένοντο κινήματα πρὸς ἀπό-

σεισιν τοῦ πολιτικοῦ τούτου ζυγοῦ. Παράδειγμα τρανὸν ὑπῆρξεν ἡ ἐπικρατοῦσα Ἐκκλησία τῆς Σκωτίας, ἥτις ἐσχίσθη εἰς δύο ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Καὶ μόλις τελευταίως ἐπῆλθεν ἡ ἀνασυγχώνευσις τῆς ***ἐλευθέρας*** καὶ τῆς ***ἐπισήμου*** Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας, ἀφοῦ ἐγένετο ἀμφοτέρωθεν παραδεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς τελείας ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας. Ἐκεῖσε τείνουν τὴν σήμερον καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν ἄλλων Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀκόμη Ἐκκλησία ἐπιχορηγουμένη ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἀκόμη καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἠννόησε καὶ αὐτὴ ἐπ᾿ ἐσχάτων πόσον ἐπιζήμιος πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς εἶναι ἡ κηδεμονία τοῦ Κράτους· ἂν καὶ ἐκ προλήψεων βαθέως ἐρριζωμένων ἡ ἐπικρατοῦσα Ἐκκλησία τοῦ Ἔθνους μας δὲν εὑρῆκεν εἰσέτι τὸ θάρρος νὰ ἀπορρίψῃ τὸν ζυγὸν τοῦ Κράτους μαζὺ μὲ τὴν ἐπιχορήγησίν του.

Τὴν λοιπὴν Καλβινικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας τὴν γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐκκλ. ὀργανώσεως, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω εἰς αὐτήν.

Θὰ ἀναφέρω μόνον ὅτι περὶ τὴν ἐκκλησ. πειθαρχίαν ἦτο λίαν αὐστηρὸς ὁ Καλβῖνος, εἶχε δὲ συνεπίκουρον καὶ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἥτις ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις του ἐξέδωκε καὶ ἐφήρμοζεν αὐστηροτάτας διατάξεις περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναστροφῆς τῶν πολιτῶν. Ὄχι μόνον ἀπηγορεύοντο καὶ ἐκολάζοντο αὐστηρῶς παρεκτροπαὶ ὡς ἡ μέθη, ἡ χαρτοπαιξία, ἡ βλασφημία καὶ ἡ ἀκολασία, ἀλλ᾿ ἀκόμη καὶ ἡ πολυτέλεια τῆς ἐνδυμασίας, ἡ σπατάλη εἰς συμπόσια καὶ γεύματα, οἱ χοροὶ καὶ τὰ ἀγοραῖα ἄσματα.

Οἱ νόμοι ὥριζον ἀκόμη καὶ πόσα φαγητὰ ἐπετρέπετο νὰ παρατίθενται εἰς τὰ ἰδιωτικὰ γεύματα, ἡ δὲ ἀνάγνωσις κοινῶν βιβλίων καὶ ἀνηθίκων μυθιστορημάτων ἀπηγορεύετο. Εἰς τοὺς γονεῖς συνιστᾶτο νὰ μὴ δίδουν εἰς τὰ τέκνα των ὀνόματα Ρωμαιοκαθολικῶν ἁγίων, ἀλλὰ νὰ προτιμοῦν τὰ κύρια ὀνόματα τὰ ἐκ τῆς Βίβλου· ὡρίζετο δὲ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου διὰ τοὺς μοιχούς, αἱρετικούς, εἰδωλολάτρας καὶ βλασφήμους. Ἡ φοίτησις εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἦτο ὑποχρεωτική, ἡ δὲ ἀστυνομία ἦτο ἐπιφορτισμένη νὰ ἐπιβλέπῃ εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης. Οἱ Πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας ὤφειλον ἅπαξ τοὐλάχιστον τοῦ ἔτους νὰ ἐξελέγχουν τὴν πίστιν καὶ τὰ ἤθη ἑκάστης οἰκογενείας.

Αὐταὶ ἦσαν ἀναμφιβόλως ὑπερβολαὶ οὐχὶ σοφαί, τείνουσαι μᾶλλον εἰς τὴν δημιουργίαν λαϊκῆς ἀντιπαθείας πρὸς τὴν θρησκείαν. Δὲν ἐβράδυναν δὲ νὰ δημιουργήσωσι σοβαρὰ ζητήματα καὶ ταραχὰς ἀκόμη καὶ ἐν Γενεύῃ, ὅπου ὑπῆρχε πάντοτε μία οὐχὶ εὐκαταφρόνητος μειοψηφία ἐχθρικῶς διακειμένη πρὸς τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὴν Ἀναμόρφωσιν ἐν γένει. Ὁ Καλβῖνος εἶχεν ἀγῶνα μακρὸν καὶ δεινὸν κατὰ διαφόρων κομμάτων καὶ ὁμάδων τοιούτων ἐχθρῶν. Οἱ κυριώτεροι ἦσαν οἱ λεγόμενοι ***Λιβερτῖνοι*** ἢ ***Ἐλευθεριάζοντες,*** οἵτινες ἐκήρυττον μὲν τὴν τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν ἀλλ᾿ ἔζων ὡς τέλειοι ὑλισταί. Οὗτοι ἐζήτουν διὰ παντὸς τρόπου τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Καλβίνου καὶ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἐν Γενεύῃ ἰσχύοντος θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Κατ᾿ αὐτῶν προέβη ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς μεγάλας αὐστηρότητας καί τινες ἐξ αὐτῶν κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, εἰς ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν, τὸν Γκρουέτον, καὶ ἐξετελέσθη ἡ

ποινὴ δι᾽ ἀποκεφαλίσεως, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπηλάθησαν ἢ ἐδραπέτευσαν. Ἐπὶ δέκα ἔτη διήρκεσεν ὁ ὀξὺς οὗτος ἀγών, ἕως οὗ περὶ τὸ ἔτος 1555 κατεβλήθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν οἱ Λιβερτῖνοι καὶ λοιποὶ συνωμόται, ἡ δὲ Γενεύη ἐξῆλθεν ἐκ τῆς διαμάχης ταύτης φημιζομένη ὡς ἡ πνευματικωτάτη καὶ ἠθικωτάτη πόλις τῆς Εὐρώπης, ἀπήλαυσε μεγάλης ὑλικῆς εὐημερίας καὶ κατέστη ἡ πόλις τῆς καταφυγῆς δι᾽ ὅλους τοὺς καταδυναστευομένους καὶ διωκομένους ἐκ λόγων συνειδήσεως ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης. Ἐγένετο ἐπίσης σπουδαῖον κέντρον ἐκδόσεως θρησκευτικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων, ἀπηγορευμένων ἀλλαχοῦ ὑπὸ τῆς Παπικῆς λογοκρισίας.

Μετὰ τὸ 1555 οἱ μόνοι ἀγῶνες τοῦ Καλβίνου ἦσαν κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἢ σκεπτικιστῶν. Τοιοῦτοι ἦσαν μεταξὺ ἄλλων ὁ ***Σωκῖνος*** (Socinus), ὅστις ἀπέρριπτε τὸ Τριαδικὸν τῆς Θεότητος, τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ ὁ Ἰταλὸς καλόγηρος Ὀκίνο (Ochino), ὅστις, ἀπορρίψας τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὸν Χριστόν, βαθμηδὸν ὅμως περιέπεσεν εἰς διαφόρους αἱρέσεις καὶ ἑτεροδιδασκαλίας. Εἰς πάντας τούτους ἀντέστη ἐρρωμένως διὰ κηρυγμάτων, ἐπιστολῶν καὶ πραγματειῶν ὁ Καλβῖνος.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς ἓν ἀμαυρὸν καὶ ἀξιοθρήνητον συμβὰν τῆς ζωῆς τοῦ Καλβίνου — τὴν θανάτωσιν τοῦ Μιχαὴλ ***Σερβέτου***. Οὗτος ἦτο Ἱσπανὸς τὴν πατρίδα, ἄνθρωπος εὐρείας μορφώσεως, ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ μύστης διαφόρων ἄλλων ἐπιστημῶν — νομικῆς, θεολογίας, φιλοσοφίας, γεωγραφίας καὶ ἀστρολογίας ἀκόμη. Νέος ἔτι σπουδαστὴς ὤν, εἶχεν ἀρχίσει κρυφίως τὴν μελέτην τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ ταχέως ἐπείσθη ὅτι ὁ Παπισμὸς ἦτο πλήρης ἑτεροδιδασκαλιῶν. Ἀντὶ ὅμως νὰ θελήσῃ νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, προὐχώρησε μέχρις ἀρνήσεως πολλῶν ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀναμορφωτῶν ὡς βλάσφημος καὶ «Ἀντίχριστος». Ἔγραψεν εἰς τὸν Καλβῖνον, ἐκθέτων τὰς ἰδέας του, ὅστις ἀφοῦ τὸν ἤλεγξεν αὐστηρῶς, τὸν προειδοποίησε νὰ μὴ πατήσῃ εἰς Γενεύην, διότι θὰ τὸν ἐτιμώρει ἀπηνῶς. Μεταβὰς εἰς Γερμανίαν καὶ Ζυρίχην, ἐξεδιώχθη ἐκεῖθεν διὰ τὰς βλασφημίας του κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἁγ. Τριάδος, ἣν ἀπέρριπτε καὶ ἐχλεύαζε προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

Ἐξαφανισθεὶς κατόπιν ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν ὑπὸ ἄλλο ὄνομα ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη ἐν Βιέννῃ τῆς Ν. Γαλλίας ὡς ἰατρός, ἀλλ᾽ ἐξηκολούθησε συγγράφων καὶ ἐξέδωκεν ἀνωνύμως τὸ κύριόν του ἔργον «***Ἡ Ἀποκατάστασις τοῦ Χριστιανισμοῦ***», ἔργον γέμον τόσων ἀσεβειῶν καὶ ἀντιχριστιανικῶν ἰδεῶν, ὥστε κατεσχέθη καὶ ἀπηγορεύθη ἡ κυκλοφορία του εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, Παπικὰς καὶ Ἀναμεμορφωμένας. Ὅταν ἀνεκαλύφθη ἡ ταυτότης τοῦ συγγραφέως καὶ τὸ παρελθόν του, συνελήφθη ὑπὸ τῆς Παπικῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ἐν Βιέννῃ τῆς Γαλλίας καὶ κατεδικάσθη εἰς τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς θάνατον ὡς βλάσφημος καὶ αἱρετικός. Ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ μετέβη εἰς Γενεύην, σκοπεύων, ὡς ἔλεγε, νὰ διέλθῃ ἁπλῶς ἐκεῖθεν μεταβαίνων εἰς Ζυρίχην. Δυστυχῶς δι᾽ αὐτόν, ἀνεγνωρίσθη ἐκεῖ ὑπό τινος φίλου τοῦ Καλβίνου, συνελήφθη καὶ ἐδικάσθη ἐνώπιον τοῦ Μικροῦ Συμβουλίου πρῶτον, καὶ ἔπειτα τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου, καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Τὴν δὲ 27 Ὀκτωβρίου 1553 ἐξετε-

λέσθη ἡ ποινὴ αὕτη εἴς τι προάστιον τῆς Γενεύης. Ὁ Καλβῖνος δὲν ἦτο μὲν μεταξὺ τῶν δικαστῶν του ἀλλ' ἀναφανδὸν ἐπεδοκίμασε τὴν καταδίκην του, οὐδόλως δὲ ἐκινήθη ὅπως μετατραπῇ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἰς δεσμὰ ἢ ὑπερορίαν. Τοὐναντίον βραδύτερον ἐδημοσίευσε πραγματείαν περὶ Σερβέτου, εἰς τὴν ὁποίαν λέγει ὅτι δικαίως καὶ νομίμως ἐθανατώθη, ἀφοῦ ἡ βλασφημία κατὰ τοὺς νόμους τῆς Γενεύης ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον.

Οἱ πλεῖστοι τῶν συγχρόνων τοῦ Καλβίνου. ἐν οἷς ὁ Μελάγχθων, ὁ Bucer καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, ἐπεδοκίμασαν καὶ αὐτοὶ τὴν θανάτωσιν τοῦ Σερβέτου. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο πνεῦμα φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας, αἱ δὲ θηριωδίαι τῆς Παπικῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως εἶχον συνειθίσει τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἀμειλίκτου τιμωρίας τῶν «αἱρετικῶν», ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τοὺς διδάξουν τὸ ἀντίθετον. Οἱ νεώτεροι ὅμως Εὐαγγελικοὶ συγγραφεῖς, ἱστορικοὶ καὶ θεολόγοι κατεδίκασαν τὴν θανάτωσιν τοῦ Σερβέτου καὶ κατέκριναν τὴν ἐπ' αὐτῆς στάσιν τοῦ Καλβίνου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ἀνεξιθρησκεία εἶναι ἀρχή, ἥτις μόλις κατὰ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰῶνα ἐπεκράτησεν εἰς τὸν Χριστιανικὸν κόσμον· προηγουμένως δὲ πᾶσαι αἱ Χριστιανικαὶ ἀποχρώσεις, Ὀρθοδοξία, Παπισμὸς καὶ Προτεσταντισμός, ὑπῆρξαν ἔνοχοι μισαλλοδοξίας καὶ διωγμῶν κατὰ τῶν ἑτεροφρονούντων. Ἀκόμη καὶ οἱ Ἄγγλοι Πουριτανοί, οἵτινες ἐξεπατρίσθησαν καὶ μετέβησαν εἰς τὰς ἀγρίας ἐκτάσεις τῆς Β. Ἀμερικῆς, διὰ νὰ εὕρωσι τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνην τῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποίαν δὲν εὕρισκον ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅταν βαθμηδὸν ἀνεπτύχθησαν εἰς ὠργανωμένην πολιτείαν, ἔσυραν καὶ αὐτοὶ ἀνθρώπους Χριστιανοὺς εἰς τὴν πυρὰν ἢ τοὺς ὑπέβαλον εἰς δεινοὺς διωγμούς, διότι διεφώνουν πρὸς αὐτοὺς θρησκευτικῶς. Πόσον δύσκολον εἶναι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν νὰ ἀποβάλῃ νοοτροποίαν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν!

Εἶναι τοὐλάχιστον παρήγορον δι' ἡμᾶς τοὺς Εὐαγγελικούς, ὅτι ἡ ἐπικράτησις τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς προσπαθείας καὶ ὅτι τὴν σήμερον αἱ Εὐαγγελικαὶ χῶραι δίδουν εἰς τὴν λοιπὴν Χριστιανωσύνην τὸ τέλειον παράδειγμα τῆς πλήρους καὶ ἀπολύτου θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Ἐνῷ δὲ ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε μέχρι σήμερον ἀπεκήρυξεν ἢ ἀπεδοκίμασε τὰς τρομερὰς φρικαλεότητας τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως τοῦ Μεσαιῶνος, οἱ Εὐαγγελικοὶ πάσης ἀποχρώσεως, καὶ πρῶτοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Καλβίνου, οἱ Πρεσβυτεριανοί, ἐκφράζουν τὴν θλῖψίν των διὰ τὴν στάσιν τοῦ μεγάλου Ἀναμορφωτοῦ τῆς Γενεύης ἀπέναντι τοῦ Σερβέτου. Ἐκεῖ δὲ ἐν Γενεύῃ, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς, ὅπου τῷ 1553 ἐκάη ὁ Σερβέτος, ὀρθοῦται σήμερον μεγάλη μαρμαρίνη πλάξ, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι χαραγμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή: «Εἰς μνήμην τοῦ Μιχαὴλ Σερβέτου, καέντος ἐδῶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς διὰ τὰς δοξασίας του, οἱ ἀπόγονοι τῶν φονέων του, σεβόμενοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἀνήγειραν τὸ μνημεῖον τοῦτο εἰς ἐπανόρθωσιν καὶ ἐξιλασμὸν τῆς πράξεως ἐκείνης τῶν προγόνων των». Μνημεῖον μοναδικὸν ἀληθῶς εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον τιμᾷ ἐξόχως τὴν Εὐαγγελικὴν πίστιν, ἥτις γνωρίζει νὰ ὁμολογῇ τὰ λάθη τῶν ὀπαδῶν της καὶ ἥτις πανθομολογουμένως ἔδωκεν ἕνα πολιτισμὸν εἰς τὸν κόσμον μὲ ἀκρογωνιαῖον λίθον τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως.

Τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Καλβίνου ὑπῆρξαν γόνιμα εἰς ἐργασίαν Ἀναμορφωτικήν. Πρὸς τὴν Γενεύην ἤρχισαν νὰ στρέφωνται τὰ βλέμματα ὅλων ἐκείνων, οἵτινες εἰς ἄλλας χώρας ἐζήτουν πνευματικὸν φῶς καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸν Ἀναμορφωτικὸν ἀγῶνα. Εἰς τὴν Γενεύην κατέφευγον πάντες οἱ καταδιωκόμενοι διὰ τὴν Ἀναμεμορφωμένην πίστιν. Ἐκεῖ προσήρχοντο ὅσοι ἤθελον νὰ καθήσουν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ σοφοῦ καὶ ἐμπνευσμένου Ἀναμορφωτοῦ. Μεταξὺ τούτων ἦλθε καὶ ὁ Ἰωάννης Νώξ, ὅστις διδαχθεὶς καὶ μορφωθεὶς ὑπὸ τοῦ Καλβίνου, ἐπέστρεψε κατόπιν εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν Σκωτίαν, καὶ ὑπῆρξεν ἐκεῖ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀναμορφώσεως καὶ ἱδρυτὴς τῆς μεγάλης Πρεσβυτερικῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας. Ἐκ Γενεύης ἐξεπορεύθησαν αἱ ζωογόνοι ἀκτῖνες μιᾶς συστηματοποιημένης Ἀναμορφώσεως, αἵτινες παρήγαγον τὰς Ἀναμεμορφωμένας ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Οὑγγαρίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Βοημίας καὶ ἐν μέρει τῆς Γερμανίας, ἀνεζωογόνησαν καὶ ἐνεθάρρυναν τοὺς Βαλδενσίους τῆς Ἰταλίας καὶ τοὺς Οὑγενότους τῆς Γαλλίας, βραδύτερον δὲ μετέδωκαν τὰ φῶτα τῆς Ἀναμορφώσεως εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικήν.

Ὁ Καλβῖνος ἀπέθανεν ἐν Γενεύῃ τὴν 27 Μαΐου 1564 μετὰ μακρὰν ἀσθένειαν, διατηρῶν ὅμως μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ὅλην τὴν διαύγειαν τοῦ θαυμασίου πνεύματός του. Τὴν 6 Φεβρουαρίου εἶχε κηρύξει τὸν τελευταῖόν του λόγον. Τὴν 2αν Ἀπριλίου (Κυριακὴν τοῦ Πάσχα) διέταξε νὰ κομισθῇ ἐπὶ φορείου εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου καὶ μετέλαβε μετὰ τῶν ἄλλων πιστῶν τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, ἱεροπρακτοῦντος τοῦ Μπέζα. Τὴν 26 Ἀπριλίου συνέταξε τὴν διαθήκην του, πλήρη πνεύματος ταπεινόφρονος πίστεως εἰς τὴν κατὰ χάριν σωτηρίαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξομολογήσεως τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ ἀναξιότητος. Τὴν 27 Ἀπριλίου ἐκάλεσε περὶ τὴν κλίνην του τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Μικροῦ Συμβουλίου, ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ πάντα, ὃν εἶχε τυχὸν ἀδικήσει ἢ ψυχράνει, καὶ τοὺς ἀπεχαιρέτησεν, ἀναθέτων αὐτοὺς καὶ τὴν ἀγαπητήν του Γενεύην εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἑπομένην συνεκάλεσε καὶ ἀπεχαιρέτησεν ὁμοίως ὅλους τοὺς ποιμένας τῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ ὀγδοηκοντούτης φίλος του Φαρὲλ ἦλθεν ἐκ Νεσατὲλ ἵνα τὸν ἴδῃ διὰ τελευταίαν φοράν, εἰς τὰς ἀγκάλας δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦ πιστοῦ Μπέζα ὁ Καλβῖνος παρέδωκεν ἠρέμα τὸ πνεῦμα. Ἐτάφη μὲ ὅλην τὴν ἁπλότητα, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος εἶχε καθιερώσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ τοῦ τάφου του, κατὰ ρητὴν παραγγελίαν του, δὲν ἐστήθη κανὲν μνημεῖον. Τὸ ὄνομά του ὅμως παραμένει περίλαμπρον ὡς φωστὴρ τηλαυγὴς εἰς τὸ στερέωμα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τετρακόσια ἔτη βραδύτερον, ἤτοι, τὸ 1909, κατὰ τὴν 400ετηρίδα τῆς γεννήσεώς του ἐγένοντο ἐν Γενεύῃ τὰ ἀποκαλυπτήρια ἑνὸς ὡραίου μνημείου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπέστατα θεάματα τῆς ὡραίας ἐκείνης πόλεως· Ὁ κατάφυτος καὶ βαθύσκιος περίβολος τοῦ Πανεπιστημίου φθάνει ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵσταται ἀκόμη ἡ Γενεύη τῆς ἐποχῆς τοῦ Καλβίνου, μὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου εἰς τὴν κορυφήν. Ἐκεῖ λοιπόν, ὅπου ἀρχίζει ἡ ἀνωφέρεια, ἐκτίσθη κολοσσαῖον λίθινον κρηπίδωμα, ἡ πρόσοψις τοῦ ὁποίου εἶναι κεκοσμημένη διὰ μακρᾶς σειρᾶς ἀνδριάντων, ἀναγλύ-

φων καὶ ἐπιγραφῶν. Τὸ ὅλον μεγαλοπρεπὲς σύμπλεγμα φέρει τὸ ὄνομα «Διεθνὲς Μνημεῖον τῆς Ἀναμορφώσεως». Εἰς τὸ μέσον τοῦ κρηπιδώματος προβάλλουν εἰς μέγεθος ὑπερφυσικὸν αἱ ἐπιβλητικαὶ μορφαὶ τοῦ Καλβίνου, τοῦ Μπέζα, τοῦ Φαρὲλ καὶ τοῦ Νώξ. Δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾷ αὐτῶν ἐκτείνεται σειρὰ ἀνδριάντων καὶ ἀναγλύφων, παριστώντων τοὺς πρωτεργάτας τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως εἰς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ὅλου συμπλέγματος καταπλήσσει τὸν θεατὴν — αὐστηρά, λιτὴ καὶ πλήρης σιωπηρᾶς δυνάμεως, ἀπεικονίζει καὶ συμβολίζει θαυμασίως τὸ πνεῦμα τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως. Καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Καλβῖνος, ὅστις ἀπηγόρευσε τὴν τοποθέτησιν οἱουδήποτε μνημείου ἐπὶ τοῦ τάφου του, ἀπέκτησε διὰ τοῦ «Μνημείου τῆς Ἀναμορφώσεως» τῆς Γενεύης τὸ μεγαλοπρεπέστατον ὁρατὸν μνημόσυνον, ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ φαντασθῇ.

Ἄνωθεν τῆς ὅλης μεγαλοπρεποῦς παραστάσεως πολὺ εὐστόχως ἐτέθη μεγάλοις γράμμασιν ἡ λατινικὴ ἐπιγραφή: «Post tenebras lux!—Μετὰ τὴν σκοτίαν τὸ φῶς!» Διότι χάρις κυρίως εἰς τὸν Καλβῖνον καὶ τοὺς συνεργάτας του τὸ πνευματικὸν σκότος τοῦ Μεσαίωνος διεδέχθη καθ᾽ ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀπλέτου ἐκείνου πνευματικοῦ φωτός, ὅπερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὀνομάζεται ἡ ***Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις*** τοῦ 16ου αἰῶνος.

— ***Ἡ ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ*** ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατὰ τὸ ἔτος 1917 ἐπετεύχθη κατὰ τρόπον ἀναίμακτον ὅσον καὶ παράδοξον. Ἡ μεραρχία τοῦ Λονδίνου εἶχε διαταχθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου νὰ καταλάβῃ τὸ χωρίον Μιχμὰς δι᾽ ἐπιθέσεως κατὰ μέτωπον, ἡ ὁποία ὑπελογίζετο ὅτι θὰ ἐστοίχιζε πολλὴν αἱματοχυσίαν ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι εἶχον ὀχυρωθῆ ἐκεῖ ἰσχυρῶς. Τὴν παραμονὴν τῆς ἐπιθέσεως ὁ ὑπασπιστὴς τῆς μεραρχίας, σκυμμένος τὴν νύκτα ἐπάνω εἰς τὸν χάρτην τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἐνεθυμήθη ὅτι εἶχε συναντήσει ἄλλοτε τὸ ὄνομα Μιχμὰς εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Ἀμέσως ἀνεζήτησεν εἰς τὴν βαλίτσαν του τὴν Ἁγίαν Γραφήν του, τὴν ἐφυλλομέτρησεν ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς σκηνῆς καὶ εὗρε τὸ ὄνομα ἐκεῖνο εἰς τὸ Α΄. βιβλίον τοῦ Σαμουὴλ (κεφ. 13 καὶ 14), ὅπου ἱστορεῖται πῶς ὁ υἱὸς τοῦ Σαοὺλ Ἰωνάθαν διετάχθη νὰ ἀποσπάσῃ τὴν Μιχμὰς πάσῃ θυσίᾳ ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους καὶ τὸ ἐπέτυχεν ἀναιμάκτως, διότι ἀνεκάλυψε μίαν διάβασιν ὀρεινήν, διὰ τῆς ὁποίας διελθὼν εὑρέθη εἰς τὰ νῶτα τῶν Φιλισταίων, οὗτοι δὲ νομίσαντες ὅτι περιεκυκλώθησαν, ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Ὁ ὑπασπιστὴς δὲν ἐδίστασεν. Ἔσπευσε νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν μέραρχον καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ μέραρχος ἔστειλεν ἀμέσως ἀνιχνευτὰς διὰ νὰ ἀνακαλύψουν τὴν διάβασιν. Οὗτοι ἐπιστρέψαντες ἀνήγγειλαν ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐφρουρεῖτο μόνον ἀπὸ μικρὰν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀμέσως τὸ σχέδιον τῆς ἐπιθέσεως ἐτροποποιήθη. Ἓν τάγμα πεζικοῦ προήλασε πρὸ τῆς αὐγῆς διὰ τῆς στενωποῦ, ἡ ὁποία ἦτο ἀκριβῶς ὅπως τὴν περιέγραφεν ὁ Σαμουήλ. Ὅταν ἐξημέρωσεν, οἱ Τοῦρκοι βλέποντες Ἀγγλικὸν στρατὸν εἰς τὰ νῶτά των, ὑπεχώρησαν ἀτάκτως ἐκ τῆς Μιχμὰς καὶ τοιουτοτρόπως ὁ στρατηγὸς Ἄλλεμπυ, χωρὶς νὰ χάσῃ ἕνα στρατιώτην, προήλασε καὶ κατέλαβε τὴν Ἁγίαν Πόλιν ἀναιμάκτως, διὰ τῆς στρατηγικῆς τοῦ Σαοὺλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν καὶ χάρις εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν ἑνὸς ἀξιωματικοῦ!

"ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΙΗΣΟΥ,,

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(Ἱδρυθεὶς τῷ 1846)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

1–8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1933

Πρὸς πάντας τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν εἰλικρινείᾳ.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Μέγα καὶ ὑψηλὸν προνόμιον εἶναι τὸ νὰ δυνάμεθα νὰ ἑνωθῶμεν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων ἐν κοινῇ ἱκεσίᾳ κατὰ τὴν Ἑβδομάδα τῆς Παγκοσμίου Προσευχῆς. Διατί νὰ μὴ προσδοκῶμεν εἰς τὴν ὁμαδικὴν ἡμῶν προσευχὴν ἀπάντησιν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην, ἥτις ἐδόθη κατὰ τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Πεντηκοστήν, ὅτε ἡ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία, συγκεντρωμένη ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἱκεσίαν, ἔλαβεν ἄφθονον καὶ αἰσθητὴν ἔκχυσιν τοῦ Θείου Πνεύματος καὶ εὐθὺς ηὐλογήθη πλουσίως εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς;

Ἡ πρόσκλησις εἰς ἡνωμένην ἀπὸ κοινοῦ προσευχήν, εἶναι εἴπερ ποτὲ καὶ σήμερον ἐπιτακτική. Οἱ δεσμοί, οἱ ἄλλοτε ἑνοῦντες τὰ ἔθνη ἐν ἀμοιβαίᾳ συνεννοήσει, διαλύονται ὁσημέραι. Κυβερνήσεις, βιομηχανία, ἐμπόριον, τέχνη, φιλολογία, ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου ὡς διαλυτικὰ στοιχεῖα.

Τὰ κράτη ὁλοὲν ἀπομακρύνονται ἀπ᾿ ἀλλήλων ἐν καχυποψίᾳ καὶ φόβῳ. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ χαλκευθῶσι νέοι δεσμοί. Ποῖοι δὲ τοιοῦτοι δύνανται ἀποτελεσματικώτερον νὰ προαγάγωσι τὴν ἁρμονίαν, ἢ ἡ προσευχή; Διὰ ταύτης καὶ μόνης δυνάμεθα νὰ ἐξασφαλίσωμεν «τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».

Καὶ τί δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ προσευχή! Δι᾿ αὐτῆς διανοίγονται οἱ πνευματικοὶ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰσρέει τὸ ἄπειρον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Ἡ Θεία ἐνέργεια εἶναι δύναμις ἀπέραντος, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἰσχυρὸς πρὸς μεγάλα κατορθώματα.

Πρέπει νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεόν, διότι εἰς τὸ χάος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινδυνεύει νὰ κρημνισθῇ ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν, δυνάμεθα νὰ χαίρωμεν μανθάνοντες ὅτι εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς ὑφηλίου οἱ λογισμοὶ τῶν ἀνθρώπων στρέφονται ἤδη πρὸς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ ὅτι εἰς πᾶσαν ὁδὸν ἐμφανίζεται προχωρῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, οἱ δὲ συναντῶντες Αὐτὸν ἐρωτῶσι μετὰ συγκινήσεως: «Ποία εἶναι ἡ μορφὴ αὐτη;»

Χάρις εἰς τὸν ζῆλον τῶν χιλιάδων Χριστιανῶν ἱεραποστόλων καὶ εἰς τὴν εἰς πᾶσαν σχεδὸν ἀνθρωπίνην διάλεκτον μετάφρασιν τοῦ Θείου Λόγου, ὁ Κύριος ἡμῶν γίνεται ἤδη γνωστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰς βαθμὸν πρωτοφανῆ. Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοί, Μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, ὁμοῦ μετὰ τῶν Χριστιανῶν πάσης ἐκκλ. ἀποχρώσεως, προφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ μετ᾿ αὔξοντος σεβασμοῦ. Καὶ

ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι εἶναι ἐγγὺς ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑστάτης ἐπὶ τῆς γῆς παραγγελίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν πρὸς τὸ ἔθνος Του: «Κἀγώ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν».

Τὸ σχεδὸν παγκόσμιον τοῦτο ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ βεβαίως ἀκόμη πολὺ ἀπέχει τῆς ὑποταγῆς εἰς Αὐτόν. Ἐὰν ὅμως πιστεύωμεν ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ Θείου Πνεύματος, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἀχθῇ εἰς τελείαν ἐπιτυχίαν. Ὁ Ἑλβετὸς ἀναμορφωτὴς Ζβίγγλιος ἔκραζεν: «Ὁ Χριστὸς διὰ κάθε ἄνθρωπον!» Καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν: «Κάθε ἄνθρωπος διὰ τὸν Χριστόν!» Τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τοῦτο ἓν μόνον πρᾶγμα εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητον—ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χορηγουμένη εἰς ἀπάντησιν τῆς προσευχῆς. «Ἡ προσευχὴ καὶ τὰ δάκρυα,» λέγει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, «εἶναι τὰ ὅπλα τῆς Ἐκκλησίας.» Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστολικοῦ αἰῶνος, ἂν καὶ συνίστατο ἀπὸ ἀνθρώπους ἀσόφους, ἀδυνάτους καὶ περιφρονημένους (Α΄. Κορ. α΄. 27, 28), ἐν τούτοις ἐνίκησεν ὁλόκληρον τὸν γνωστὸν τότε κόσμον. Ἡ προσέλευσις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἔργον Θεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον χρειάζεται Θεία δύναμις. «Οὐχὶ διὰ δυνάμεως οὐδὲ δι᾿ ἰσχύος ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ τοῦ Πνεύματός μου, λέγει Κύριος τῶν Δυνάμεων».

Διατελοῦμεν ὑμέτεροι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Ἑνὸς Σώματος

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ 2 ἀρχιεπισκόπων καὶ 29 ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκωτίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ, 16 προέδρων τῶν Γεν. Συνόδων τῶν διαφόρων ἄλλων Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Γεν. Γραμματέων τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν καὶ τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου, 15 Γεν. Γραμματέων διαφόρων Ἱεραποστολικῶν Ἑταιριῶν, τῶν Γεν. Γραμματέων τῆς Παγκοσμίου Ἑνώσεως Διεθνοῦς Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, τοῦ Προέδρου τῶν Χ. Α. Ν. τῆς Μ. Βρεττανίας, τῆς Προέδρου τῶν Χ. Ε. Νεανίδων, τοῦ Προέδρου τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως τῶν Κυριακῶν Σχολείων, καὶ τοῦ Προεδρείου τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου).

Ἐκ τῶν Γραφείων τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου
19 Russell Square—Λονδῖνον.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1933

Κυριακή, 1 Ἰανουαρίου.

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας:

— ***«Ἐγὼ εἶμαι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος»*** (Ἀποκαλ. κβ΄. 13).

— ***«Ἰδού, κάμνω νέα τὰ πάντα»*** (Ἀποκαλ. κα΄. 5).

— ***«Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης θέλω σᾶς εὐλογήσει»*** (Ἀγγ. β΄. 19).

— ***«Ψάλλετε εἰς τὸν Κύριον ᾆσμα νέον· τὴν δόξαν Αὐτοῦ ἐκ περάτων γῆς»*** (Ἡσα. μβ΄. 10).

Δευτέρα, 2 Ἰανουαρίου.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις.

Εὐχαριστία: Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Οὐράνιον Πατέρα διὰ τὴν ἀνεκλάλητον Αὐτοῦ δωρεάν· τὸν Σωτῆρα, διὰ τὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν γνῶσιν ἀγάπην Του· τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τὴν πρὸς πείσμονας ἁμαρτωλοὺς μακροθυμίαν Του καὶ διὰ τὰς πρὸς τοὺς ἀφιερωμένους δούλους Του παρηγορίας. Πρὸς δὲ τὴν τρισυπόστατον Θεοτητα ἂς ἀναπέμψωμεν εὐχαριστίας διὰ τὴν κυρίαρχον χάριν, τὴν μέχρι τέλους σωτηρίαν καὶ τὴν αἰωνίαν δόξαν, ἣν χορηγεῖ εἰς ἡμᾶς.

Ἐξομολόγησις: Ὁμολογοῦμεν ὅτι ὅλως ἀτελῶς καὶ ἀσθενῶς ἐχρησιμοποιήσαμεν τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τῆς Θείας χάριτος· ὅτι δὲν ἐδοκιμάσαμεν πλήρως τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· ὅτι δὲν ἐζητήσαμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι Αὐτοῦ καὶ ὅτι δὲν ὑπεκύψαμεν ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸ ἅγιον καὶ μακάριον θέλημα Αὐτοῦ.

Δέησις: Ὅπως ἐξαγνισθῶμεν διὰ τῆς ἐνοικήσεως ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅπως φωτισθῶμεν διὰ τοῦ λόγου τῆς Ἀληθείας· ὅπως διατηρηθῶμεν εἰς ἀδιάσπαστον μετ᾽ Αὐτοῦ κοινωνίαν καὶ ὅπως σταθερῶς μετασχηματιζώμεθα τελειότερον πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: (Ἰωὴλ β΄. 21—32, Ρωμ. ϛ΄. 1—14, Ἑβρ. ιγ΄. 7—21, Α΄. Πέτρ. α΄. 1—16).

Τρίτη, 3 Ἰανουαρίου.

Ἡ παγκόσμιος Ἐκκλησία.

Εὐχαριστία: Διότι ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία εἶναι καὶ Ἐκκλησία νικηφόρος, καὶ πλήθη ἀναρίθμητα ἐπὶ τῆς γῆς αἰνοῦσι τὸν Θεόν.

Διὰ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσαν σταθερὰν ἑνότητα, παρ᾽ ὅλας τὰς ἐν αὐτῇ ἐπουσιώδεις διαφοράς. Διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ πνεύματος τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαθοῦς κατανοήσεως τῆς ἀπόψεως ἐκείνων, οἵτινες διαφωνοῦσι μὲν πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ σταθερῶς ἀνομολογοῦσιν ὡς καὶ ἡμεῖς τὸν Χριστὸν ὡς Κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας· διὰ τὴν σταθερὰν ἐμμονὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν παραδοθεῖσαν εἰς τοὺς ἁγίους πίστιν.

Ἐξομολόγησις: Ὁμολογοῦμεν ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἣν ἐξηγόρασεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἰδίου Του αἵματος, δὲν ἐπραγματοποίησεν εἰσέτι τοὺς ὑψηλοὺς Ἐκείνου σκοποὺς—ὅτι καθυστερεῖ τὸν φόρον τῆς πρὸς Αὐτὸν προσευχῆς—ὅτι ἠμέλησε τὴν χρῆσιν καὶ ἄσκησιν διαφόρων δυνάμεων ἐμπεπιστευμένων εἰς αὐτὴν—ὅτι δὲν ἐξεζήτησεν ἀνενδότως, ἀλλὰ μόνον ἐκ διαλειμμάτων τὰς χάριτας τοῦ Πνεύματος, καὶ ὅτι πολλάκις παρέλειψε τοῦ νὰ κοσμήσῃ τὴν πίστιν, ἣν ὁμολογεῖ.

Δέησις: Ὅπως καὶ τώρα ἀκόμη δοθῇ εἰς ὑμᾶς ἡμέρα ἀναψυχῆς ὑπο τοῦ Κυρίου—ὅπως ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία, περιβληθῇ τὸν στολισμόν της καὶ ἐνθαρρυνθῇ ἐν δόξῃ μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν. ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξ Οὐρανοῦ ἐπανόδου τοῦ Κυρίου αὐτῆς. «Ἐλθέ, Κύριε Ἰησοῦ!».

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν (Πράξ. α΄. 1—14, Ἐφεσ. β΄. Ἀποκ. α΄.).

Τετάρτη, 4 Ἰανουαρίου.

Ἔθνη καὶ Κυβερνήσεις

Εὐχαριστία: Εὐχαριστοῦμεν, διότι κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἡ ἀπειλὴ τοῦ πολέμου ὑπεχώρησε πρὸ τῶν ἐπιμόνων προσπαθειῶν ἀνθρώπων ποθούντων τὴν εἰρήνην, καὶ ἀγωνιζομένων νὰ μεταστρέψωσι τὰ πνεύματα τῶν ἐθνῶν πρὸς τὴν εἰρήνην.

Δοξάζομεν τὸν Θεόν, διότι παρ' ὅλην τὴν κακοδιοίκησιν κρατῶν τινῶν, ἐπιτελεῖται τὸ ἔργον τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ καὶ διότι ἤδη ἀντηχεῖ ἐπὶ τῆς γῆς τὰ οὐράνιον ἄγγελμα τῆς εἰρήνης.

Ἐξομολόγησις: Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, ἡ ἔμφυτος καὶ φυσική, ἠμαυρώθη φεῦ! πολλάκις ὑπὸ αἰσθημάτων μεγαλαυχίας, φθόνου, ἀπληστίας καὶ ἐκδικήσεως, καὶ ὅτι πολλάκις ἀπέναντι μεγίστων ἀδικημάτων ἐμείναμεν ἀσυγκίνητοι· ὅτι παρεβλέψαμεν τὴν δικαιοσύνην ἐξ ἀδιαφορίας, ἀφήνοντες ἀνυπεράσπιστον τὸ δίκαιον καὶ λησμονήσαντες τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ ὀφείλει νὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῆς διοικήσεως τοῦ κόσμου καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ ἑνὸς αἵματος ἐποίησε πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, εἰς ἕκαστον καθορίσας τὰ ὅρια τῆς κατοικήσεως αὐτοῦ.

Δέησις: Ὑπὲρ τῶν Ἀράβων, «ὅπως ζήσῃ ὁ Ἰσμαὴλ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»· Ὑπὲρ τῆς Αἰθιοπίας, «ὅπως αὐτὴ τείνῃ τὰς χεῖρας αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν». Ὑπὲρ τῆς Κίνας, «ὅπως ἐκ τῆς γῆς Σινὶμ ἔλθωσιν οἱ λελυτρωμένοι τοῦ Κυρίου». Ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου, «ὅπως γίνῃ ἡ Αἴγυπτος ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ». Ὑπὲρ τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ, «ὅπως αἱ νῆσοι αἱ μακρὰν κηρύξωσι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὅπως τὰ πέρατα τῆς γῆς περιληφθῶσιν ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Δανιὴλ ζ'. 15—28, Ἡσα. ξ'., Ρωμ. ιγ'.

Πέμπτη, 5 Ἰανουαρίου.

Αἱ Χριστιανικαὶ Ἱεραποστολαί.

Εὐχαριστία: Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ μέγα στράτευμα τῶν ἀφωσιωμένων ἱεραποστόλων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, οἵτινες ὑπακούσαντες εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ Χριστοῦ προσφέρουν τὴν ζωήν των ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τὴν γενναιοδωρίαν καὶ τὰς προσευχάς, διὰ τῶν ὁποίων ὑποστηρίζουν τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον αἱ ἐκκλησίαι. Διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ ζήλου μεταξὺ τῆς νεολαίας καὶ διὰ τὸν ὁλονὲν μεγαλείτερον ἀριθμὸν τῶν προσηλύτων εἰς τὸν Χριστόν, εἰς πάντα ἱεραποστολικὸν ἀγρόν.

Ἐξομολόγησις: Ὁμολογοῦμεν ὅτι πολλάκις ἠρνήθημεν νὰ ἐπικοινωνήσωμεν διὰ τῆς ἱκεσίας τοῦ Πνεύματος μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ὅτι δὲν ἐμεριμνήσαμεν ἀρκούντως περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν δοκιμασιῶν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἱεραποστόλων καὶ ὅτι δὲν ἀνεγνωρίσαμεν πάντες τὰς ἀνάγκας τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀγροῦ καὶ τὴν εὐθύνην ἡμῶν ἀπέναντι τούτου.

Δέησις: Ὑπὲρ τῶν μηκέτι εὐαγγελισθέντων μερῶν τῆς οἰκουμένης, ὅπως δοθῇ πλουσιοπαρόχως Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως εἰς τὰ συμβούλια τὰ διοικοῦντα τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον· — ὅπως δοθῇ εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου δύναμις «ὑπερτέρα τῆς δυνάμεως τοῦ ὑπεναντίου» — ὅπως αἱ ἰθαγενεῖς Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι διατηρηθῶσι καθαραὶ καὶ ἰσχυραὶ — καὶ ὅπως ὁ καταλύων τὴν δύναμιν τοῦ Πονηροῦ καταρρίψῃ ταχέως πάντα τὰ κρησφύγετα τῆς πλάνης.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ἡσα. μθ΄. 1—12, Ματθ. ι΄. 1—23, Λουκ. κδ΄. 36—53, Ἰωάν, ιβ΄. 20—36.

Παρασκευή, 6 Ἰανουαρίου.

Ἡ Οἰκογένεια, τὸ Σχολεῖον καὶ τὸ Πανεπιστήμιον.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν Χριστιανικὴν οἰκογένειαν — διὰ τὴν μητρικὴν ἀγάπην. τὴν πατρικὴν φροντίδα καὶ τὴν υἱικὴν εὐγνωμοσύνην. Διὰ τὴν ἀνιδιοτελῆ ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συγγενείας· διὰ τὴν παρατηρουμένην ἐν τῇ νέᾳ γενεᾷ εὐθαρσίαν καὶ διὰ τὴν ὕπαρξιν ἐκείνου τοῦ «φόβου Κυρίου», ὅστις εἶναι «ἀρχὴ σοφίας».

Ἐξομολόγησις: Μετὰ θλίψεως ὁμολογοῦμεν ὅτι εἰς πλείστας ὅσας οἰκογενείας ἡ εὐσέβεια ἠτόνησεν, ἡ ἐξουσία τῶν γονέων ἐχαλαρώθη, ἡ οἰκογενειακὴ λατρεία παρημελήθη, ὁ Θεὸς ἀναγνωρίζεται τυπικῶς μόνον, παραγνωρίζεται δὲ ἡ μεγάλη ἀλήθεια ὅτι τὸ Θεῖον θέλημα εἶναι ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς τῆς οἰκογενείας

Δέησις: Ὅπως ὁ Κύριος στρέψῃ πάλιν τὰς καρδίας τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὰς τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς· ὅπως σύνδεσμος τελείας συμπαθείας καὶ ἁρμονίας ἑνώσῃ τὴν νέαν γενεὰν πρὸς τὴν ἀπερχομένην· ὅπως ποδηγετηθῇ ἀσφαλῶς ἡ νεολαία τῶν σχολείων καὶ τῶν πανεπιστημίων διὰ μέσου τῶν διανοητικῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν ἠθικῶν κινδύνων καὶ ὅπως οἱ διδάσκαλοι ἀείποτε κρατῶσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς νεολαίας Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ἔξοδ. ιβ΄. 18—28, Δευτερ. ς΄. 1—15, Ἐκκλησ. ια΄., Α΄. Πετρ. ε΄.

Σάββατον, 7 Ἰανουαρίου.

Ἐσωτερικαὶ ἱεραποστολαὶ καὶ εὐαγγελισμὸς τῶν Ἰουδαίων.

Εὐχαριστία: Εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζομεν ὅτι εἰς πολλὰς χώρας τὸ πρότερον μῖσος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ καὶ νὰ μετατρέπεται εἰς αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ, πολλὰ δὲ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ ἀνεγνώρισαν καὶ ἀκολουθοῦν τὸν ἀληθῆ Μεσσίαν. Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ὡσαύτως διότι ἡ εὐσπλαγχνία καὶ φιλανθρωπία τοῦ Σωτῆρος πρὸς τοὺς ἀπερριμμένους καὶ ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας καὶ τοὺς ἀπολλυμένους δι᾿ ἔλλειψιν γνώσεως τοῦ Χριστοῦ ὁλονὲν περισσότερον θερμαίνει τὰς καρδίας τῶν τέκνων Του καὶ κινεῖ αὐτὰ νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς περισυλλογῆς τῶν στερουμένων τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἐξομολόγησις: Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν κατεβάλομεν προσπάθειαν ἀρκούντως σοβαράν, ὅπως κατανοήσωμεν τὴν Ἰουδαϊκὴν νοοτροπίαν ἀπέναντι τοῦ Μεσσίου· ὅτι ἐλησμονήσαμεν τοὺς διωγμούς, οὓς ὑπέστη ὁ ἀρχαῖος οὗτος «περιούσιος λαὸς» τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπήρξαμεν ἀμελεῖς περὶ τὴν μετάδοσιν εἰς αὐτὸν τῶν ἀνεκτιμήτων πνευματικῶν εὐλογιῶν, ἃς ἡμεῖς ἀντ' αὐτοῦ σήμερον ἀπολαμβάνομεν. Ὁμολογοῦμεν ὡσαύτως μὲ αἰσχύνην ὅτι δὲν ἐξωρμήσαμεν μὲ ζῆλον καὶ αὐταπάρνησιν καὶ ἀγάπην ἵνα ζητήσωμεν καὶ σώσωμεν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τῆς ἰδίας ἡμῶν Χριστιανικῆς κοινωνίας· εἰς δὲ τὸ ἔργον τοῦτο συχνάκις ἐλησμονήσαμεν τὸ σπουδαιότατον ὅπλον καὶ ἐργαλεῖον—τὸ μακάριον Εὐαγγέλιον, τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Δέησις: Ὅπως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀναβαπτισθῇ εἰς τὴν καλλιτέραν κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν πάσης κοινωνικῆς τάξεως· ὅπως τὰ ναυάγια καὶ τὰ συντρίμματα τῆς κοινωνίας περισυλλεγῶσι μετὰ περισσοτέρας στοργῆς καὶ ζήλου, ὥστε οἱ ἀπέλπιδες νὰ ἀρχίσωσι νὰ χαίρωσιν ἐν Κυρίῳ. Τελευταῖον δὲ ἄς δεηθῶμεν ὅπως ἐπιταχυνθῇ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν «ἅπας ὁ Ἰσραὴλ θέλει σωθῇ». Τότε, καὶ μὲ τὴν νέαν ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, αἱ προσευχαὶ ἡμῶν θὰ εἰσακουσθῶσιν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψάλμ. ξζ΄., Ἡσα. λε΄. Πράξ, β΄. 37—47, Β΄. Κορ. ε΄.

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Οἱ ἐν Γαλλίᾳ Εὐαγγελικοὶ*** ἀνέρχονται εἰς περίπου 1,000,000 κοινωνικὰ μέλη, μὲ 776 ἐκκλησίας καὶ 840 χειροτονημένους κληρικούς. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην ἄλλαι 296 ἐκκλησίαι μὲ 209 ἐφημερίους. Εἰς τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν ὑπάρχουσι 4 Εὐαγγελικοὶ βουλευταί, εἷς ἐκ τῶν ὁποίων, ὁ Πάστωρ Σουλιὲ εἶναι ἔνθερμος φιλέλλην, εὐγλώττως ὑπερασπισθεὶς ἄλλοτε τὰ δίκαια τῶν Χριστιανῶν ἐν Τουρκίᾳ.

— Ἓν ἀπὸ τὰ παραδοξώτερα φαινόμενα τῆς σημερινῆς παγκοσμίου κρίσεως εἶναι τὸ ὅτι ***ἐνῷ ἑκατομμύρια ἀνέργων πεινοῦν, τεράστιαι ποσότητες τροφίμων μένουν ἀδιάθετοι ἢ καταστρέφονται*** ὑπὸ τῶν κατόχων των, διὰ νὰ συγκρατήσουν τὰς τιμὰς τῆς ἀγορᾶς. Οὕτως εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας καὶ τὸν Καναδᾶ 6 ἑκατομμ. τόννων σίτου μένουν ἀπώλητοι εἰς τὰς ἀποθήκας. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν ἡ νέα ἐσοδεία σίτου δὲν εὑρίσκει ἀγοραστάς. Εἰς τὸν Καναδᾶ ἡ κριθὴ καὶ ὁ ἀραβόσιτος χρησιμοποιοῦνται ὡς καύσιμος ὕλη, διότι εἶναι εὐθηνοτέρα τῶν γαιανθράκων. Πρὸς συγκράτησιν τῶν τιμῶν τῆς ἀγορᾶς οἱ κτηνοτρόφοι τῆς Αὐστραλίας ἔκαυσαν 1 ἑκατομμ. προβάτων, ἐν Βραζιλίᾳ οἱ καλλιεργηταὶ τοῦ καφὲ ἔρριψαν 70000 σάκκους καφὲ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ οἱ οἰνοπαραγωγοὶ 4 ἑκατομ. χιλιογράμμων οἴνου εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον 100,000 τόννων ξηρᾶς σταφίδος ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.